

*Zpravodaj
města Štramberka*

2 / 2006

Štramberští rekruti, 4. 4. 1949 (autor fotografie neznámý)

OBSAH

<i>Vojtěch Petráš</i> Štramberk — „Matyskovice“, 1953	titulní strana obálky
<i>Autor neznámý</i> Štramberští rekruti, 4. 4. 1949	2. strana obálky
<i>Věra Michnová</i> Zprávy z radnice	4
Jak jsme společensky a kulturně prožili první a druhé čtvrtletí 2006	5
<i>Josef Adamec</i> Úsilí dr. Adolfa Hrstky o získání a přetvoření hradu	8
<i>ing. Milan Černín — VVUÚ</i> Historie pokusných štol na Štramberku	12
<i>Josef Adamec</i> Už před 100 lety Štramberáci mysleli i na kulturu a společenský život	14
<i>Josef Marek</i> IX. Štramberská divadelní přehlídka amatérských divadelních souborů 2006	17
<i>Věra Horáková</i> V trávě naboso	18
<i>Tomáš Žerátek</i> Kronika Tomáše Žerdíka ze Štramberka 1790—1873 (soukromá sbírka, přepis Mgr. Zdenky Genserkové), část VII.	20
<i>PhDr. Anička Hřčková</i> Světci a světice v lidové kultuře, část VII.	23
<i>Josef Adamec</i> Štramberk a německá okupace, část V.	27
<i>Bohuslav Kresta</i> Štramberští rekruti	30
<i>Zdeněk Bár</i> Z Kroniky Svazu skautů R. Č. S. Štramberk, 1. oddíl, část V.	33
<i>Autor neznámý</i> Tábor v Rožnově u Palkovny	3. strana obálky
<i>Autor neznámý</i> MUDr. Adolf Hrstka a generál Fillipe na Trubě, 1919	4. strana obálky

ZPRAVODAJ MĚSTA ŠTRAMBERKA č. 2/2006

Zodpovědný redaktor: Aleš Durčák (od r. 2001). **Redakční rada:** PhDr. Anna Hřčková, Karel Hřček, Bohumil Kresta, Josef Marek, Věra Michnová, Mgr. Jana Milichová a Vojtěch Petráš. **Přepis a jazyková korektura textů, návrh grafické podoby a výběr reprodukcí:** Aleš Durčák. Copyright si podržují autoři, kteří rovněž ručí za věcnou správnost jednotlivých příspěvků. Redakce si vymezuje právo stylistických úprav a krácení textu. Nevyžádané materiály zůstávají součástí archivu ZMŠ. Adresa redakce: Muzeum Zdeňka Buriana, Náměstí 456, 74266 Štramberk, tel.: 556 852 240, e-mail: mzb@stramberk.cz, www.zdenekburian.cz. **Vydává:** Městský úřad Štramberk (tisk povolen rozhodnutím č.j. 1217/94-RR-408 referátu regionálního rozvoje Okresního úřadu v Novém Jičíně dne 3. 11. 1994). Vychází: 4× ročně (od r. 1987). **Příloha (samostatně neprodejná):** Štramberk — Sběratelská série pohlednic (od r. 2004). **Výroba:** Tiskárna a nakladatelství *Beatrix*, Dobrá. Červen 2006.

Zprávy z radnice

Věra Michnová

Letošní krutá a hlavně dlouhá zima zatočila s financemi, ale také i se zahájením různých investičních akcí. Po zimě se projevy také katastrofální stavy některých komunikací, objevily se škody způsobené zatékáním do objektů města.

Město se připravovalo na největší investiční akce na rok 2006 a to na III. etapu rekonstrukce a přístavbu objektů ZŠ v celkovém objemu 17,2 mil. Kč, ta zatím nezapočala z důvodu onemocnění projektanta této akce a tím vynuceného posunutí zahájení. V současné době je už projekt dokončen jiným projektantem a akce by se měla zahájit 15. července. Ze současné školní tělocvičny vzniknou přestavbou 2 kmenové třídy, místnost pro školní dílny a patery šatny. Velká tělocvična bude rozšířena přístavbou o menší tělocvičnu a další prostory. Také bude rekonstruován suterén s restaurací, saunou a dalšími prostory.

Další velkou akcí plánovanou na letošní rok byla rekonstrukce plaveckého bazénu na Libotíně v ceně za 13,2 mil. Kč. Staveniště bylo předáno v listopadu 2005, ale zima práce přerušila a začalo se s rekonstrukcí v dubnu. Nyní je areál koupaliště již v provozu a opravdu stojí za to. Konečně je vidět až na dno, vše je opraveno, v provozu jsou i nová hřiště pro volejbal, nohejbal a tenisový kurt. Z tohoto hojně navštěvovaného a lidmi ze širokého okolí oblíbeného koupaliště se nyní stal opravdový areál rekreace a relaxace.

Další velkou akcí, která probíhá na území města, je 2. etapa rekonstrukce průtahu městem ve dvou místech, a to od zdravotního střediska po křižovatku Závěšické a Novojičínské a jednosměrky na Zauličí kolem tělocvičny a ZŠ. Na prvním jmenovaném úseku se s pracemi započalo v polovině května. Vytahují se žulové kostky, které budou nahrazeny asfaltovým kobercem a na druhém úseku se začalo pracovat začátkem června, po Štramberské pouti. Dílo má stát 12,3 mil. a musí být dokončeno do konce srpna 2006.

Další připravovanou akcí je celková regenerace Bařin, kde budou postupně v etapách řešeny silnice, chodníky, dětské koutky, odpočinková zóna, odstavné plochy, parkoviště, zeleň aj.

Rozruch způsobilo odvolání města proti rozhodnutí o integrovaném povolení pro Kotouč Štramberk, spol. s r.o. ve věci investice „Vápenný program Kotouče Štramberka, spol. s r.o.“. Město se odvolalo z prostého důvodu, aby chránilo své občany. V roce 2004 nabylo právní moci povolení pro stavbu „Závodu na výrobu cementu“ pro firmu Lasserberger CZ spol. s r.o., kde bylo ošetřeno mnohými podmínkami zlepšení životního prostředí, zmírnění dopravní zátěže zejména pro oblast Koziny a Bařin. Bylo přislíbeno 130 nových pracovních míst aj. Výstavba cementárny zatím zahájena nebyla, ale nový program tzv. vápenný spol. s r.o. Kotouč Štramberk, už tyto podmínky neřešil. Na základě odvolání už proběhla další jednání i s vedením Lasserbergeru CZ, ministerstvo životního prostředí ČR rozhodlo ve prospěch města a nyní doufáme, že vše směřuje ke spokojenosti všech zúčastněných stran, tj. investora, města i občanů.

Začátkem června proběhly volby do Parlamentu ČR. V našem městě se zúčastnilo celkem 68,6 % voličů, čímž jsme předčili celorepublikový průměr účasti o 4,2 % (64,4 %). To je celkem slušná bilance.

Připravuje se 3. změna Územního plánu města Štramberka v roce 2006.

Jak jsme prožili kulturně a společensky půlrok roku 2006

Věra Michnová

Nový rok jsme zahájili Novoročním koncertem Zrodila se hvězda v podání pěvkyně Julie Meixnerové z Ostravy dne 6. ledna

21. ledna měli hasiči 1. zahajovací bál v Kulturním domě na Náměstí.

23. ledna město zajistilo pro děti pohádku Jak si princezna vzala draka.

27. ledna Technoprojekt a.s. Ostrava slavnostně vyhlášoval vítěze 1. ročníku fanklubu „Trúba“ a byl předán zlatý klíček nejlepšímu fanouškovi, tedy fanynce ze Studénky — pětileté Kristýnce Holasové, která za sezonu 2005 od května do konce roku vystoupala 54× schody do věže.

28. ledna měli ples Holubáři v Kulturním domě na Náměstí.

3. února se na Trůbě sešly děti, aby se zúčastnily 2. hradní sněhulakiády, kterou uspořádal Technoprojekt, a.s. Ostrava

4. února jsme zahájili předčasnou burianovskou sezonu a to vernisáží putovní výstavy Zdeněk Burian a jeho svět — Stezkou odvahy a dobrodružství v Muzeu Zdeňka Buriana. Výstava trvala do neděle 25. června 2006.

10. února přátelé cimbálové muziky ve spolupráci s Galeríí vín manželů Střechových uspořádali Večer s cimbálovkou, hrála cimbálová muzika Pavla Míky z Rožnova pod Radhoštěm.

11. února se uskutečnilo veřejné natáčení koncertu Sdružení hudebníků dechového orchestru města Štramberka. Natáčela česká televize Ostrava a to do dokumentárního pořadu s názvem „A tuhle znáte?“

17. února mělo město svůj už 16. obecní bál. K poslechu i tanci hrál v malém sále František Černoch z Veřovic a ve velkém sále štramberská skupina Radeq. V programu vystoupili členové taneční skupiny KTF Reflex Nový Jičín, TOP DANCE Petry Pístecké a Pavel Janák alias Michael Jackson.

22. února navštívil Štramberk známý publicista a hudebník Jiří Černý na pozvání pracovníků Apollo Burn Clubu — Městského pivovaru, kde vystoupil v pořadu Ročkování s Jiřím Černým.

Plesovou sezonu zakončili divadelníci tradičním Maškarním divadelním bálem končino-vým, k tanci i poslechu hrála skupina Radeq a pro pobavení vystoupila recesní skupina Mužoretů z Kopřivnice.

Březen zahájily děti. Dům dětí a mládeže v Kopřivnici se svou pobočkou ve Štramberku připravil tradiční dětský Maškarní bál plný soutěží, her, písniček a dovádění.

10. března byl zahájen už IX. ročník Štramberské divadelní přehlídky amatérských divadelních souborů hrou Jana Jílka Jak umřít na lásku v podání DS Kozlovice.

17. března se představil DS Drahotuše v komedii Jevana Brandon–Thomase Charleyova teta.

18. března se mohli zájemci o turistiku zúčastnit Podivuhodného jarního pochodu podhůřím Beskyd pořádaného firmou Šmíra–print, s.r.o. Ostrava. Trasa vedla z Kozlovic, přes Hukvaldy, Dolní Sklenov, Větrkovice, Kopřivnici do Štramberka, nebo kdo chtěl, mohl jít naopak.

24. března DS Chaos z Valašské Bystřice sehrál hru od autorské dvojice Donalda Churchila a Petera Yeldhama Moje přítelkyně slečna Flintová.

31. března pokračovala přehlídka představením Tulák od Jiřího Baldy a Emanuela Brožíka, kterým se představili členové DS Pod věží Štramberk. Přišli a zvítězili na všech frontách. Pro režiséra Josefa Marka to bylo určité příjemné a potěšující završení jeho snah. Gratulujeme.

1. dubna se v restauraci Chata dr. Hrstky sešli milovníci poezie při svíčkách na pořadu Ve jménu lásky. V programu vystoupili ing. Dana Marková, MUDr. Mořic Jurečka a Věra Michnová, která i tento pořad sestavila z básní předních českých i světových básníků. Byla to společná akce Technoprojekt, a.s. Ostrava, města Štramberka a DS Pod věží Štramberk.

7. dubna pokračovala přehlídka představením Jana Havláška Nepožádáš o manželku bližního svého, ve kterém se nám poprvé na přehlídce představil SDO Divadlo u lípy z Ostravy–Hrabové.

Městský pivovar slavnostně otevřel svou pivní sezonu 8. dubna Štramberským flamendrem. Vystoupila cimbálová muzika Soláň, Ladislav Hezký se pokoušel, leč marně, upéct největší Štramberské ucho, ale slíbil, že se o to potřetí pokusí příští rok.

Na závěrečném večeru IX. ročníku ŠDP 21. dubna byli seznámeni diváci se slavnostním vyhlášením vyhodnocení. Závěrečný večer zpřijemnilo svým vystoupením herci divadla Petra Bezruče z Ostravy Alena Sasínová–Polarczyk a Jan Vlas.

22. dubna se konal v Apollo Burn Clubu komorní koncert osobité písničkářky a kytaristky Dagmar Andrtové–Voňkové.

22. dubna se běžel 26. ročník silničního běhu na 10 km Štramberská desítka, kterou pořádá OS KOVO Kotouč spol. s.r.o.

Na 29. dubna byl naplánován 13. ročník šermířského klání s dobovým jarmarkem, které SŠS Allegros Štramberk pořádala ve spolupráci s městem. Mělo to být závěrečné a konečné slavnostní ukončení této tradice. Ale asi něco na té třináctce bude, protože v pátek bylo hezky a v sobotu lilo a lilo a lilo. Šermířské skupiny dorazily, ale bohužel kvůli počasí se akce nekonala.

1. května nám na Náměstí vyrostla májka, takový trochu vesnický zvyk stavět májku na návs, kterou tam postavili naši hasiči na žádost pana ing. Pavla Šmíry, jednatele firmy Šmíra–print, s.r.o. Ostrava.

Ve dnech 5.—8. května náš Kulturní dům hostil asi šedesátku účastníků festivalu XI. ročníku Dnů klasické kytary.

6. května uspořádal Technoprojekt, a.s. Ostrava 1. hradní slavnost. Hrad navštívili rytíři Svatého Grálu, členové DS Divadla pod věží sehráli Zvikovského raráška a členové DS Kotouč a dětského divadelního souboru pomáhali při hradní slavnosti.

9. května zněly sálem kulturního domu tóny Koncertu žáků ke Dni matek z První soukromé základní umělecké školy Mis music o.p.s. v Kopřivnici.

18. května sehráli členové Divadla klauniky z Brna představení Don Quijote de la Ancha pod vyšším uměleckým dohledem Boleslava Polívky. V hlavní roli přední chůdoherec Lennoir Montain. Představení bylo skvělé a přítomní diváci se úzasně bavili.

Ve dnech 20.—21. května slavil Městský pivovar 1. narozeniny. Tato dvoudenní akce asi nejvíce potěšila milovníky piva. Jinak v programu vystoupili v sobotu členové dětského souboru Šuba Duba Band, Stanley's Dixie Street Band a skupina Hec a v neděli hudební skupiny Docuku a Cizinci. Sobotní prodloužení akce o hodinu i dost velká hlučnost skupiny Hec

zvedla hladinu nevole ze strany občanů. Proběhlo jednání mezi zástupci města a pořadatelem firmou Šmíra–print, s.r.o. a do budoucna už se snad vše vyřeší.

28. května se slavila Štramberská pouť. Letos, podle pověsti 8. 5. 1241, jsme oslavili 765. výročí vítězství štramberských křesťanů nad mongolským vojskem.

31. května byla malá slavnost kácení máje, které prováděli opět naši hasiči a hudební doprovod zajistili členové dechového orchestru města Štramberka, akci pořádal Městský pivovar. V tentýž den navštívil Jan Burian Apollo Burn Club, kde proběhla akce Ekologie duše aneb Burianova kulturní ozdravovna.

1. června měli v Kulturním domě žáci ZUŠ Zdeňka Buriana v Kopřivnici, pobočka Štramberk svůj žákovský koncert v Kulturním domě na Náměstí.

Ve dnech 2. a 3. června jsme volili své zástupce do Parlamentu ČR. Jak kdo volil a zvolil je jeho věc, ale jak to bude v naší společnosti vypadat dál, je už věcí nás všech..

2. června DDM Štramberk uspořádal Dětský den, tentokrát s podtitulem Pirátský den. Plánovaná akce se měla uskutečnit v Národním sadu, ale díky chladnému počasí byla v tělocvičně. Pro děti byly připraveny úkoly i odměny.

3. — 4. června zase měly děti možnost navštívit akci Hrátky na hradě u příležitosti Dne dětí, které pro ně připravil Technoprojekt, a.s. Ostrava.

9. června v Kulturním domě vystoupila vokální skupina Cantabile ze ZUŠ Leoše Janáčka z Havířova – Podlesí v pořadu Vzpomínkový večer písní Osvobozeného divadla a Semaforu.

V anglickém klubu firmy Šmíra–print, s.r.o. Ostrava pokračoval Klub deskových her a setkání Numerologie v souvislostech.

Svátečním zahájením Štramberského kulturního léta bylo uspořádání 4. ročníku Dnů města Štramberka ve dnech 23.— 25. června 2006. Zahájili jsme v pátek koncertem polského orchestru se Szamocina v amfiteátru, v sobotu v dopoledních hodinách změřili své síly běžci v soutěži už 8. ročníku běhu do schodů. Zúčastnilo se jich 40. V odpoledních hodinách pak probíhala soutěž TFA „Štramberská Trúba 2006“ což je soutěž pro fyzicky a zdravotně způsobilé příslušníky Hasičských záchranných sborů ČR a členů Jednotek sborů dobrovolných hasičů v kompletní výzbroji z náměstí až do věže Trúba. Současně s touto akcí probíhal už 4. ročník soutěže o nejlepší, dalo by se spíše říci, o nejchutnější Štramberské ucho. Hodnotilo se ve dvou rovinách — jednak odborná porota a jednal laická veřejnost. Porota byla tříčlenná a v laické soutěži přišlo hodnotit celkem 93 ochutnávačů. V podvečer se mohli návštěvníci pobavit v amfiteátru výkony divadelníků souboru Kotouč, kteří se hráli dvě jednoaktovky Vodu a mýdlo, ve které excelovala v jediné roli Mgr. Pavla Jurková, dále od B. Nušiče Analfabet a na závěr zazpívali písně ze hry Golem J. Voskovce a J. Wericha. Dny města pokračovaly v neděli 25. června průvodem z náměstí do Národního sadu. V průvodu šly dva dechové orchestry — náš a polský v čele s mažoretkami skupiny Krokodýl z Ostravy Dubiny. V parku pak měly samostatné vystoupení mažoretky, kterým k vystoupení hrál náš dechový orchestr, poté vystoupili členové dechového orchestru ze Szamocina, dále nás svým vystoupením Zkrocení zlé ženy potěšili členové štramberské skupiny scénického šermu Allegros, přijel kejklíř Ondřej Špaček ze Vsetína, břišní tanečnice skupiny Shahrazád z Kopřivnice, děti potěšil svými výstupy kouzelník Jaroslav Tovarýš z Kopřivnice a na závěr zahrála skupina mladých Radeg. Pan starosta vyhlásil výsledky soutěží běhu do schodů a o nejlepší Štramberské ucho. Počasí nám přálo a celkově se dá říci, že se 4. ročník Dnů města vyvedl. Tím jsme ukončili první půlrok 2006.

Úsilí dr. Hrstky o získání a přetvoření hradu

Josef Adamec

V minulých týdnech se objevila v regionálním tisku zpráva o finančním daru našeho občana p. Bartoně určeného na dostavbu štramberského hradu plánovanou už před více než sto lety. Oživíme si trochu dávné události.

Druhým důvodem dnešní vzpomínky je i 75. výročí úmrtí dr. Hrstky, tvůrce Štramberka uměleckého i turistického.

Každého, kdo přichází do Štramberka, upoutá vysoká věž nad městem — Trúba. O její dnešní podobu se zasloužil už v prvních letech XX. století dr. Adolf Hrstka. Musíme se trochu vrátit do minulosti, abychom pochopili Hrstkovu snahu a úsilí.

Zrušením jezuitského řádu roku 1773 přestal řád být držitelem Nového Jičina a Štramberka, bývalý majetek řádu se stal statkem kamerátním a připadl roku 1781 Tereziánské akademii ve Vídni.

Ta ponechala v zřícenině již obrácený štramberský hrad úplně a netečně svému osudu. Připomeneme si, že Tereziánská akademie, založena roku 1745 císařovnou Marií Terezií, byl ústav vychovávající mladé muže do diplomatických a právnických služeb. Akademie vlastnila nemovitosti také na Moravě. Krátce po založení štramberského odboru KČT (1895) začal dr. Hrstka usilovat o získání hradu od Tereziánské akademie pro klub. Předpokládal jeho zvelebení a úpravu věže na turistickou rozhlednu — pravděpodobně na podnět brněnského turistického aktivisty ing. K. Pětníka.

Nejstarší dostupný datovaný dokument vztahující se k úsilí dr. Hrstky pochází z léta roku 1899. Hrstka píše Tereziánské akademii do Vídně o výsledku jednání ve věci převedení majitele hradu:

„Velelavné ředitelství

statků c. k. Tereziánské akademie ve Vídni.

Podepsaní zástupcové der Ostgruppe des Klub českých turistů in Stramberg dovolují si na základě reverse dne 8. července 1899, jimž povoleno bylo bezplatné využívání zřícenin Štramberku ku účelům turistickým, poslati na velelavné ředitelství zdvořilou žádost za laskavé povolení ku opravě věže podle plánů p. arch. Kamila Hilberta, jež schváleny a historicky správný známý byly slavnou c. k. Centrální komisí pro zachování historických památek ve Vídni a ku jejich provedení byla vysokým c. k. ministrem vnitřních věcí dne (neuvečeno) udělena státní subvence.

Podepsaní zástupcové mají pevnou naději, že velelavné ředitelství vzhledem na zasloužilé jejich podniknutí uznane slavnou c. k. ministrem vnitřních věcí — vbrzku jim své laskavé povolení ku zmíněné přestavbě udělí.“ (Přílohou dopisu byly stavební plány.)

Tento list stvrzuje závěrečnou část jednání po převedení majetku hradu. Další jednání se zřejmě protahovalo, jelikož dr. Hrstka sepsal novou prosbu, tentokrát samotnému ministru kultury baronu Gautschovi, u něhož usiloval o vyřízení žádosti k opravě hradu, kterou KČT poslal Tereziánské akademii do Vídně už před šesti týdny.

Podle zápisu Zprávy o činnosti KČT ve Štramberku pro rok 1900 (klub měl v té době 48 členů) byly plány na úpravu hradu vypracovány původně arch. Josefem Pokorným z Ostravy. Avšak ve Vídni nedošlo k jejich schválení, neboť prý „...málo odpovídaly historii...“ a proto c. k. vídeňská Centrální komise pro historické a umělecké památky doporučila Štramberákům arch. Kamila Hilberta, v té době již zaměstnaného pracemi na svatovítské katedrále v Praze. Ten plány ochotně vyhotovil a vídeňská komise je pak schválila. Podle propočtů měla stavba stát 42 000 korun a za plány si Kamil Hilbert účtoval 1 050 korun. O podporu úmyslu KČT byl požádán i zemský hejtmán v Brně Felix hrabě Vetter z Lilie.

V dokumentech týkajících se postupu přípravy oprav jsou velké mezery a z toho důvodu nelze poslopně tuto záležitost sledovat. Články uchované v regionálních časopisech však potvrzují, že se jednalo o akci dlouhodobou, která vyvrcholila zpřístupněním věže v roce 1903.

Samotná stavba začala v roce 1902: „*Přišli dělníci z okolí, hlavně z Příbora a Veřovic. Na kamenných konzolách ve zdivu věže byl vystavěn krov, ochoz a střecha krytá šindelem...Pod schodištěm ve sklepení věže v bývalém to hradním vězení najdeme improvizovanou hladomornu, v níž při umělém osvětlení užíme okovy spoutanou oběť loupeživé hrabivosti někdejšího držitele hradu Štramberka pana Buriana z Puklice a věrného jeho soudruha v nekalém řemesle, rytíře Zicha. Nádvoří hradu, jakož i věž sama obehnaný budou na severu, jihu a východu hradbami s cimbuřím opatřenými čtyřmi hláskami a loggii...Na straně západní spojeny a uzavřeny budou hradební hradní budovou. Tato vystavěna bude v jednoduchém gotickém slohu a sloužití bude hlavně za turistickou útulnu přístupnou od strany jihozápadní po padacím mostě vedoucím jednak ku hlavní bráně budovy, jednak ku brance vedoucí do strážnice. Průčelí bude ozdobeno dvěma arkýři a znaky slavných pánů z Kravař, Cimburka a Žerotína. V přízemí hradní budovy zřízen bude byt pro fortnýře, kuchyň a spížírna, v prvním poschodí pak rytířská síň sloužící za hostinskou útulnu a síň sloužící za turistickou noclehárnu. Z podstřeší budovy přijdeme dřevěnou křtůu a visutou chodbou do věže rozhledny. Veškeré zařízení a úpravení místností provedeno bude ve slohu historickém, odpovídajícím duchu doby slavných pánů ze Žerotína a na Štramberku...“*

Článek dále upozorňuje na hospodářskou důležitost celého podniku organizovaného KČT: „...*Bylo by hříchem tento rozkošný a zajímavý kraj nevyužítkovati turisticky v době, kdy všechen svět prázdny svůj čas obětuje jen přírodním půvabům krajín, historii míst a nešetří ani nákladu ani námahy při jejich vyhledávání...“*

Takže: „...*odbor předstupuje před veřejnost s novým podnikem, chce jí zachovati jednu z nejrázovitějších a nejpobulárnějších historických památek Moravy — hrad štramberský, v podání lidů „Trůbou“ zvaný — chce jej nejen od zkázy uchovati, nýbrž hodlá jej i tak upravit, by stal se vedle rozkošných Pusteven na Radhošti, vedle milých útulen na krajích vedle tajemné Macochy novou turistickou atrakcí moravskou“.*

Hlavní podmínkou pro zahájení úprav se ukázalo shromáždění potřebného množství peněz. Za tím účelem byla vydána jednak propagační pohlednice s barevnou kresbou ideového návrhu výše popsaných úprav hradu podle plánů K. Hilberta a na ní psáno: *Přispěl jsem na úpravení Trůby štramberské I K.*

V časopise Kravařsko z 15. 4. 1902 byl otištěn článek nabádající k finanční pomoci: „...*Podle uměleckých plánů na slovo vzatého stavitele chrámu sv. Vítského na Hradčanech, p. Kamila Hilberta, má býti stará omšená Trůba štramberská přeměněna v snadno přístupnou rozhlednu a zbylé zvětřalé zdivo a hradby její překouzleny na turistickou útulnu, jež by byla historicky věrným obrazem bývalého sídla slavných pánů z Kravař.*

Odbor KČT na Štramberku jest si vědom, že dal se do díla nesnadného a snad jen vzácný souhlas, jež vyslovilo mu vysoké c. k. ministerstvo kultu a vyučování a pak veleslavný zemský výbor markrabství moravského tím, že udělily mu značné subvence ku provedení předsevzatého podniku, pouzbuzuje jej ku další vytrvalé práci. Leč ani tato vzácná podpora dvou tak důležitých činitelů nemohla by zmíněný odbor přivesti ku kúženému cíli, kdyby nesměl spoléhati též na všestrannou pomoc celé naší veřejnosti, kdyby nemohl spoléhati na všechny příznivce moravské turistiky a kdyby nemohl konečně hledati pomoci u všech těch, kdož druhdy z cimbuří „štramberské Trůby“, nyní rozpadávající se, se zálibou bloudili zraky svými po horách, po černých lesích valašských a širých nivách lašských...“

Tentýž týdeník pak ve třech číslech zveřejňoval jména těch, kteří na opravu Trůby přispěli finančním darem. Jednalo se o částky od 4 000 korun až po 20 haléřů. Vzpomeňme alespoň některé:

<i>Slezský zemský výbor pro markrabství moravské subvenci</i>	4 000 K
<i>Vysoké c. k. ministerstvo kultu a vyučování</i>	1 000 K
<i>Ct. Fa Bratři Guttmanové ve Vídni</i>	500 K
<i>Ct. Fa Josef Herz a synové v Novém Jičíně</i>	100 K
<i>Petr Kahánek, hoteliér ve Štamberku</i>	100 K

Po 10 K: sl. Občanská záložna ve Valašském Meziříčí, Frant. Váňa, profesor v Šumperku, Karel Kuchař, ředitel továrny, Vokovice, J. Weit, starosta města Prostějova, Petr Hykel, starosta města Štamberka,

5 K dal např. dr. Edm. Palkovský, advokát z Moravské Ostravy.

Lidé ze Štamberka a okolí, i z míst vzdálených po celé Moravě dávali i po 1 K, časté byly obnosy 20 K, 12 K, 10 K, 5 K, 4 K, 3 K, 2 K, 1 K i 20 haléřů. 35 korun věnovali štamberští studenti z divadelního představení, na opravu Trúby byl věnován i jiný výnos 72 K 32 haléřů z divadla ve Štamberku.

Příspěvky nebyly jen v penězích: po 100 q vápna daly štamberské vápenky Knaur a Barabáš, Jakob Kohn a comp., G. Schulhof.

Z celého projektu mohla být realizována jen úprava Trúby na rozhlednu, na další práce se nedostávalo finančních prostředků. Nicméně i toto dílo došlo uznání, zvláště pak jeho původce.

Do makovice Trúby byla vložena Pamětní listina: „*Tato věž, již lid vždy Trúbou*) štamberskou nazýval, byla v roce 1902 a 1903 péčí odboru KČT a zvláště předsedy jeho tehdejšího místního lékaře pana MUDr. Adolfa Hrstky obnovena a od úplného rozpadnutí zachráněna. Tuto listinu klademe sem proto, aby potomci naši vážili si této staré památky historické, jako my vážili si jí a aby se provždy vědělo, že opravení a zachování stalo se od obyvatelstva českého.*

Neboť tato věž jest vždy strážcem lidu českého v tomto kraji usedlého!“

*) mezi Štamberáky se ale traduje, že trúba byla vždy zvána „kulatina“, neradi slyšeli název „trúba“. (pozn. J. A.)

Vedle zpřístupnění Trúby druhou nejvýznamnější událostí roku 1903 — kterou zorganizoval dr. Hrstka s KČT — se stala výstava obrazů Bohumíra Jaroňka. „Kravařsko“ ji v předvečer výstavy (5. 12. 1903) takto nadšeně uvítalo a propagovalo. V rozsáhleším článku uvádí: „... *akademický malíř p. Bohumír Jaroněk vystavuje na Štamberku ve dnech 6. — 20. prosince 1903 své obrazy z Valaška a hlavně ze Štamberka samého...*“

Výstava se stala událostí roku a tak není divu, že se uchovala i ve vzpomínkách pamětníků: „*První výstava byla uspořádána v domě na náměstí, který p. doktor koupil od učitele Dorazila. Nechal jej upravit na restauraci a nazval ji U Jaroňků. To na počest akademického malíře Bohumíra Jaroňka, který první z malířů objevil krásu Štamberka a tu pak s láskou a nadšením zachytil na plátno. Z jeho štětky vyšlo mnoho uměleckých obrazů, dřevorytů a plakátů, které svědčily doma i v cizině o půvabu zapadlého městečka Štamberka*“, dočteme se v rodinné kronice.

Od roku 1903 pořádal Hrstka ve Štamberku výstavy obrazů i jiného výtvarného umění, kterými především chtěl do světa rozkřiknout přírodní krásu svého působiště. Výstavy se konaly každý rok až do roku 1927 s výjimkou let 1915 — 1918, kdy Evropu mrzčila válka. Mnoho umělců a významných turistů přijíždějících každoročně na Štamberk, navštěvovalo „salon krásy“ i v nově postavené Hrstkově vile. Říjnové události roku 1918 podnítily dr. Hrstku k nové aktivitě. Nejvýznamnějším hostem v prvním roce republiky byl bezesporu francouzský generál Fillipe s chotí a doprovodem. Počátkem července 1919 se u Hrstků plánovalo jak a čím vzácnou návštěvu uhostit. Paní doktorová prý navrhovala zapečené klobásky, doktor doporučoval studenou francouzskou snídani. I přes potíže se sháněním „materiálu“ pro náročnou hostinu zvítězil doktorův návrh — studená francouzská snídaně. Ta se podávala na Trúbě U Médíneků. Na lasturách byly různé upravené dobroty z telecího masa, šunka, saláty a majonéza. Jídla podávala děvčata upravená v slováckých krojích.

A pisatelka dodává: „*Mně pan doktor svěřil úpravu stolů a ozdobil je kyticemi, v zahrádkách že už kvetou růže, lilie, karafiáty. Nesháněla jsem ani růže ani karafiáty, šla jsem na procházku na Bílou horu. Ubočí bylo plné květů — kopretiny, zvonky, čičorka pestrá, žlutý štirovník...*

Z těch jsem uvila kytice prosté sice, ale půvabné a voňavé pro slavnostní stolování...“ Oslava proběhla radostně, popíjelo se vínečko, nálada byla skvělá. Pan doktor zářil, dokonce — ač nekuřák, zapálil si cigaretu, kterou mu nabídl francouzský generál.

„William Ritter, spisovatel a žurnalista a umělecký kritik byl dalším francouzem, který byl hostem doktora Hrstky. Štrambersk jej tak okouzčil, že o něm psal s nadšením a obdivem“, zapsala kronikářka a pokračovala: „...I návštěvníci z jiných zemí, z Anglie, Německa...byli u Hrstků u vítání a také pohoštění. Paní doktorová, výborná kuchařka, se ráda před vzácnějšími hosty pochlubila svým kuchařským uměním...“

...Nechyběly ani význačné osobnosti našeho veřejného života. Karel Kramář, Jaro Stránský, poslankyně Karásová, Dr. Jiří Guth Jarkovský, Petr Bezruč...a kdo by je všechny uměl vyjmenovat. Vždyť po celou dobu prázdnin se u Hrstků dvěře nezavřely a samozřejmě, že všichni malíři, kteří přijížděli, byli u Hrstků jako doma...“, zavzpomínala si na pana doktora Františka Martinásková, roz. Sochová.

O propagaci a popularizaci „svého“ města se MUDr. Adolf Hrstka přičinil ze všech nejvíc. Letos 19. května to bude 75 let, kdy odešel na svou nejdelsí cestu — ze které není návratu. Škoda, že lidé žijící dnes ve stínu štramberské Trúby na něj zapomínají.

Rakouský ministr
baron Gautsch.

◀ Uvažovaná podoba
úpravy hradu na pro-
pagační pohlednici.

▲ Trúba
po opravě,
s verandou.

◀ Zřícenina Trúby.

Historie pokusných štol na Štramberku

za VVUÚ ing. Milan Černín, upravil Josef Marek

Vědecko-výzkumný uhelný ústav (VVUÚ) v Ostravě-Radvanicích byl založen jako reortní ústav Ministerstva paliv a energetiky v roce 1952. Byl zřízen především pro řešení problematiky hlubinného dobývání. Jeho činnost se rozvíjela ze začátku v oborech chemicko-fyzikálních a báňských. Jednalo se zejména o řešení problematik analyzy plynů, zneškodňování uhelného prachu, hornickou elektrotechniku a důlní větrání.

S postupem intenzifikace hornické práce, za současného výskytu mimořádných událostí, způsobených endogenními (vnitřními) a exogenními (vnějšími) požáry, výbuchy metanu a uhlého prachu, průtržemi plynů a hornin, průvaly vod a bahnin, utrpěla řada pracovníků závažná poranění, kterým mnozí podlehli. Tyto skutečnosti si vyžádaly stanovit nová bezpečnostní opatření, vedoucí k zabránění možnosti vzniku mimořádných událostí. Bylo nařízeno zřídit nová pracoviště, jejichž činnost by byla orientována na řešení problematik bezpečnosti a hygieny práce v hlubinných dolech. Zvýšené nároky na řešení účinnějších a bezpečnějších metod trhacích prací, výbuchuvzdorných ochran a zařízení si v roce 1958 vynutily vybudování první pokusné štoly ve vápencovém lomu Kotouče Štramberk.

Hlavní štola byla vyražena bez výztuže v pevném vápenci ve světlém profilu 7 m² a délce 47 m. Postupně byly vyraženy odbočky — č. 1 v délce 24 m a profilu 9,3 m², č. 2 v délce 15 m a profilu 8,6 m² a č. 3 v délce 24 m a profilu 5,6 m². Tímto bylo umožněno provádět první experimentální zkoušky v namodelovaných rizikových důlních podmínkách.

Vzhledem k postupu těžby vápence v lomu bylo nutno v roce 1966 první pokusnou štolu opustit. Vedením lomu byla VVUÚ nabídnuta nová lokalita k vyražení nových štol a to v prostoru vápencového lomu na okraji katastru Štramberk (místní část Horečka). V bývalém dobývacím prostoru lomu Kotouč byla vyražena v roce 1967 štola v pravouhlém profilu o proměnlivém světlém profilu cca 7 m² a délce 56 m. Se zvyšováním nároků na rozsah výzkumných prací se postupně rozšiřovalo vybavení pokusné štoly a doplňovalo moderní měřicí technikou. Zásadním mezníkem činnosti VVUÚ v oblasti zkušebnictví bylo vydání zákona č. 30/1968 Sb. VVUÚ byl vyhlášen státní zkušebnou 214 a současně plnil funkci reortní zkušebny č. 4 a státní báňskou správou byl autorizován k dalším zkušebnickým úkonům.

Mimořádné události, které se staly v sedmdesátých letech na dolech Paskov, Staříč 3 a ČSA, při kterých zahynulo téměř sto horníků, si vynutily řešení nových a účinnějších typů protivýbuchových ochran, včetně zkoumání problematiky šíření a útlumu výbuchových vln. Za významné finanční podpory tehdejšího Ministerstva hornictví byl v roce 1979 vybudován areál současných pokusných štol. Tento se skládá z velké štoly č. 3 s obloukovým průřezem a profilem 9,1 m² v celkové délce 250 m a malé štoly č. 4 s lichoběžníkovým profilem 4,7 m² o délce 250 m. Tyto paralelní chodby jsou propojeny speciálními vrty, na nichž jsou usazeny měřicí skříně se snímači výbuchových tlaků a senzory k měření šíření plamenných výbuchových zón. V roce 1987 bylo dokončeno prodloužení štoly č. 3 a 4 na koncovou délku 300 m a rovněž byla vyražena tzv. expanzní komora za účelem eliminace výbuchových projevů mimo štoly. Současně došlo k dovybavení celého areálu požadovaným

technickým zařízením, laboratoří s moderní výkonnou měřicí ústřednou. Zvyšující se požadavky na řešení problematik bezpečnostního inženýrství rozšířily využití pokusných štol také do jiných příbuzných průmyslových odvětví.

Docílené výsledky výzkumu umožnily výrazně přispět ke snížení počtu průmyslových havárií a nehodovosti v hlubinných uhelných dolech. V současné době vybavení pokusných štol a laboratoří umožňuje řešit problematické a rizikové výrobní postupy, modelovat vzniklé havarijní situace, objasňovat a zjišťovat příčiny těchto mimořádných událostí.

Význam pokusných štol podtrhuje ta skutečnost, že v zemích EU kromě pokusných štol ve Štramberku existuje podobný komplex pokusných podzemních chodeb, kde může být řešena problematika bezpečnostního inženýrství, pouze v Polsku.

Průčelí radvanických tunelů, 4. 7. 2005 (autor fotografie neznámý).

Už před 100 lety Štramberáci mysleli i na kulturu a společenský život

Josef Adamec

Z dobového tisku — *Kravařsko, Jičínské noviny* — ještě dnes, po více než sto letech, na nás dýchne atmosféra počátku dvacátého století. V čísle 23 ze dne 6. června 1903 byla otištěna pozvánka na historickou slavnost na Trúbě v neděli 14. června s následujícím programem:

— Zkročení Buriana z Puklice Jiřím Poděbradským. Burian táhne se zbytky svého lidu zbrojného na hrad Štramberk, prosí o milost, prohlašuje se vasalem.

— Pak bude všeobecné veselí v historických krojích. Hudba C. M. Hrazdíra. Umělecký plakát od B. Jaroňka.

O tři roky později, opět v červnu zažila Trúba a s ní celý Štramberk novou slávu. Aktivita Klubu českých turistů v čele s předsedou MUDr. Adolfem Hrstkou pokračovala. Zalistujeme v *Kravařsku* č. 26 s datem 22. června 1906:

„Nová útulna na štramberské Trúbě: Dačického chýše „U Mědínků“ zbudovaná pod samou Trúbou odborem Klubu čs. turistů na Štramberku je již dohotovena a bude v neděli 24. června odevzdána veřejnosti k užívání. Je to rozkošná hospůdka, kde se čepuje znamenitý litovelský březňák, od ledu, podávají se výtečné pražské uzeniny. Při příjemném posezení možno se kochat krásami přírody a vzácnou vyhlídkou. Při dobrém moku každý návštěvník se může oddat bezstarostným vzpomínkám na boдрého staročeského pěvce a rytíře Dačického...“

Je těžké odtrhnout se od zajímavých informací starých sto let. Ještě těžší je pochopit naše předky, jejich znalost dávné minulosti i skutečnost, že si dávné historické události dovedli zajímavým způsobem připomenout. Od otevření útulny na Trúbě uplynuly dva měsíce — a ve Štramberku se koná další sláva. Dne 24. srpna 1906 *Kravařsko* č. 35 dává vědět, že „...dne 18. a 19. srpna byly na štramberské Trúbě dva krásné dny. Odbor turistů zde „křtil“ novou útulnu pod Trúbou a pokřtil ji na zastavení „U Mědínků“, protože pan Dačický z Heslova tam nejraději se zdržoval. A pan Dačický při svém světoběžnictví i na hradě štramberském se zastavil, aby si tu dle náтуры potručil. On totiž při své zpáteční cestě z Uher objel všechny pány v okolí: Žerotíny, Chorynského, Petřvaldského, totiž navštívil Valašské Meziříčí, Starý Jičín, Štramberk, Trnávku a Petřvald. Proto také štramberská útulna nese jméno zastávky Dačického.

Všechny osoby byly v historických krojích, přenesli jsme se do dob Dačického. V sobotu večer večírek s hudbou, zpěvy, recitacemi. V neděli přednáška o Dačickém (PhC Barbořík), recitace p. J. Richter, zpíval p. Vojtěchovský. Finanční úspěch pěkný...“

Nejenom články v novinách, o životě ve Štramberku před sto lety vydali svědectví i pamětníci — a dokonce písemně, v rodinné kronice. Jejím prostřednictvím se přenesme do dob, kdy naše báby byly děcka a dědové ogaři a poslechneme (přečtème) si jejich osobní vzpomínky:

...V hlavě pana doktora rodily se různé nápady — co podniknout, aby přilákal nové turisty na Štramberk. Věděl, že kdo jednou Štramberk navštíví, rád se do něj vrací...Jednou se u nás zastavil na návštěvu a po chvíli praví: „Josefe, co byste řekl tomu uspořádat historickou slavnost? Pozvali bychom Mikuláše Dačického z Heslova, toho proslulého šprýmaře, záletníka a pijana, turistickou útulnu bychom přejmenovali na hospodu U Mědínků, aby se tu cítil ja-

ko doma. No a sezvali bychom pány z okolních zámků a panství i s jejich dámami, třeba z Starého Jičína, Kunvaldu, z Fulneku a dalších, však je jich v okolí dost. Nesměli by chybět ani potulní pěvci, trubadúři. To by sedělo chlapům Hrabovským, jednoho byste mohl dělat Vy... kostýmy bych vypůjčil z Národního divadla..." Usmíval se při tom plánování velmi spokojeně, jistě si představoval, jaké to bude, když „Minulost v plné své lesklé středověké kráse projde starobylými uličkami štramberskými“.

Netrvalo to dlouho a objevily se plakáty doma i v okolí, zvoucí na historickou slavnost. V sobotu lidé na „Zauličí“ umetali cesty a přáli si, aby bylo pěkné počasí. Těšili se na nezvyklou podívanou a kdyby „něďaj Bože aby luchlo, tož to by bylo po paraadě, snad' to vydrží.“ A vydařilo se.

V neděli od rána tichučko, nebe modré, jen sem tam bílý mráček proplul Bůhví kam. Z ochozu Trúby od rána vlály červenobílé prapory. Po obědě vycházeli lidé z chalup a hledali místo, odkud by dobře viděli. Někteří stáli na pavlačkách, na dvorku před chalupou a kde se dalo. Všichni se dívali směrem k Palarni, odkud měl průvod vyjít.

Po druhé hodině spustila štramberská kapela „Kaskaldo“ a průvod se dal do pohybu. A už bylo vidět zbrojnoše na koních, byli pěkní, jak kdyby je vymaloval Věnceslav Černý, když ilustroval Dějiny národu českého... „Ale probide!, dyť to je Pepa Petrášův z Horečky na Luce a ten druhý Vinc Bajarův ze dvořiska na svojim šimlu a další sešťti chlapci na koních. Za nimi šla skupina krásně oděných pánů a paní, mezi prvými Mikuláš Dačický — ale dyť to je stavitel Burian a tam ten v tym širokym klobuku s pery učitel Dresler!, vedle pan Lacka, lékárník Libertin, učitel Hykel, oba Bárové, Josef i Emil, učitel Klevar, sami měšťanostě štramberští — a hen Pepa Kostelníkův!, a tam ty nastrojené paní, pan doktor v šumném kroji — jak mu ten široký, naškrobený límec sluší. A trubadúři chlapí Hrabovští, kažďj na široké mašli kytaru a brnka-jí si do pochodů. Ve skupině českých paní je vidět paní Libertinovu, paní doktorovu, paní Lackovu se sestrou. A Tonka Hubeňáková, ta se pane nese! A děvčata a chlapci ve valašském kroji..."

Průvod byl veliký a pestrý, lidé na něm mohli oči nechat, však jich stálo kolem cesty, domácích i cizích a nakonec se všichni k průvodu připojili. Když bylo z ochozu Trúby vidět první skupinu průvodu, zatroubili trubači slavnostní fanfáry.

„Lidkové dobří, to je sláva, to Štramberk ještě neviděl!..." Když dospěl průvod na Trúbu, bylo krátké vítání vzácného hosta a trubadúři se dali do zpěvu... Hosté se usadili na lavičkách pod jasanem nebo dolů pod borovicemi a už cinkaly sklenice, ze kterých stékala bílá pivní pěna a studené pivečko hasilo žízeň nejen pana Dačického. A trubadúři zapěli: „Kdo chce dobré pivečko, ať přijde na Trúbu a kdo řekne, že je teplé, dostane přes hubu..." Stále se ozýval jejich zpěv a mnohé písničky si Štramberáci pamatovali ještě po šedesáti letech...

Za dva roky pořádal doktor Hrstka další slavnost, kdy sám císař Rudolf II. zavítal na Štramberk, ale nedosáhla takového úspěchu jako ta první... Tolik ze vzpomínek.

Letos uplyne sto let od postavení útulny, která nahradila „verandu“ odnesenou větrem. Dnes už jenom málokdo ví, že na útulně býval nápis U Mědíneků a ještě méně lidí ví proč. Ale tradice národopisných oslav se uchovává, připomíná se především při „otevření hradu“ a zahájení turistické sezony vítáním markraběte Jana.

Ale i v jiném dobovém tisku nalezneme zprávy o Štramberku. Noviny zpod Radhoště (roč. XI, č. 49) ze dne 4. prosince 1909 oznamovaly: „...Odpoledne 28. 11. o 4. hod. otevřela se zimní turistická stanice na náměstí v čp. 37. Poněvadž na Trúbě v zimě nelze přebývati, zakoupil MUDr. Hrstka, předseda turistického spolku, dům a zařídil ho jako útulnu. Dán jí název „U Jaroňků“. Pan Jaroněk malbami proslavil Štramberk, zde pořádána i prvá výstava jeho prací

a jeho jméno uveden v širší známost. Z vděčnosti útulna pojmenována po něm. Pan Jaroněk otevřel útulnu krásnou přednáškou o lidovém umění, která byla přijata s pozorností. Zúčastnili se i čestní hosté z okolí, hlavně z Příbora. Zimním turistům do Štramberka připomínáme, že v útulně lze vždy dostat čerstvá jídla a výtečné uzeniny, přerovské pivo a dvakrát týdně plzeňské pivo. Těž kulečník a klavír je zde k dispozici“.

Tento umělecký útulek pro cizí hosty a štramberskou inteligenci U Jaroňků byl v důsledku Hrstkova zatčení v lednu 1915 a jeho nařčení z protistátní činnosti zbaven hostinské koncese a zavřen. „...Hospodářské důsledky procesu pro Hrstkovu rodinu byly nejtěžší — když už tedy životem a zdravím vyvázl“, vzpomínal v článku Tichá hrdinství jeho přítel prof. Karel Juda z Příbora.

Dr. Hrstka byl nucen hostinec prodat a v roce 1915 jej koupil Josef David.

Historická slavnost na Trúbě. U Trúby nově otevřená útulna U Mědínek (označená šipkou).

Hostinec U Jaroňků.

Trúba v současnosti.

Současný pohled na někdejší útulnu U Mědínek. Dnes je na ní název U Jaroňků.

IX. Štramberská divadelní přehlídka amatérských divadelních souborů 2006

Josef Marek

Závěrečným večerem, tzv. „hodnotitelským“, byla v pátek 21. dubna zakončena IX. Štramberská divadelní přehlídka. Divadelní večer zpřijemnilo herci Dětského divadelního souboru „Pod věží“ scénickým ztvárněním balad J. Nerudy a K. J. Erbena „Romance o Karlu IV.“, „Vrba“ a „Polka jede“. Ukázkou ze hry Stephena Edwina Kinga „Misery“ se představili herci divadla Petra Bezruče z Ostravy Alena Sasínová–Polarczyk a Jan Vlas. Přehlídky se zúčastnilo pět divadelních souborů, tentokrát bez účasti pořádajícího divadelního souboru „Kotouč“, kterého nahradil druhý štramberský soubor „Divadlo Pod věží“.

Ale teď už pěkně od začátku. Jako první se v pátek 10. března divákům představil DS Kozlovice, který si vybral hru Jana Jílka „Jak umřít na lásku“. Dramatický příběh matky a dcery, který se odehrává na vesnici, pojednává o jejich vztahu, o konfrontaci dvou životů, života končícího a života začínajícího. O týden později, v pátek 17. března, se pro místního diváka známý soubor DS Tyl z Drahotuš představil veselohrou Jevana Brandon–Thomase „Charleova teta“. Upřímně jsem se těšil na v pořadí třetí divadelní soubor DS Chaos z Valašské Bystřice, soubor, který již v minulosti získal nejednu z vyhlášených cen. Tentokrát se představil hrou Donalda Churchila a Petera Yeldhama „Moje přítelkyně slečna Flintová“. Herci „Chaosu“ mě nezklamali. Byli perfektní, jak po stránce herecké, tak i režijního provedení. Divadelní soubor „Pod věží“ vstoupil do přehlídkového kolotoče po osmi letech (v roce 1998 to byla zpěvohra „Muziky, muziky“). Tento soubor se zaměřuje na hry českých autorů, které doplňuje zpěvy a tanci. Tentokrát byla nastudována opereta R. Piskáčka „Tulák“. Že se představení opravdu líbilo, svědčí do posledního místa obsazený sál s mnoha přístavky a zvláště pak závěrečné divácké hodnocení. Posledním přehlídkovým představením byla hra Jana Havláška „Nepožádáš o manželku bližního svého.“ Divadelní soubor „Divadlo u lípy“ z Ostravy–Poruby se představil v pátek 7. dubna.

Závěrečné divácké hodnocení se uskutečnilo až po Velikonočních svátcích v pátek 21. dubna, jak jsem již uvedl v úvodu. Tentokrát bylo velice „jednobarevné“ — všechny ceny získali členové divadla „Pod věží“.

Nejlepší ženskou rolí: B. Šimíčková — Tulák, **nejlepší mužskou rolí:** MUDr. Mořic Jurečka — Tulák, **nejlepší hru:** R. Piskáček — Tulák, **nejlepší scéna:** J. Hřček — Tulák, **nejlepší režie** — J. Marek — Tulák.

Závěrem musím konstatovat, že všechny soubory odvedly maximální výkon, v rámci svých možností a my se můžeme jen těšit na jubilejní X. Divadelní přehlídku amatérských souborů v roce 2007.

Opereta Rudolfa Piskáčka „Tulák“
(autor fotografie neznámý).

V trávě naboso...

Věra Horáková

Léto pro děti je tou nejkrásnější dobou a začíná vlastně už velmi brzy. Samotné prázdniny jsou pro ně dobou zlomovou. Dobou, kdy něco zajímavého skončilo a něco tajemného a krásného bude začínat. Jak nám bylo vzácné po dlouhé zimě skákat panáka nebo hrát kuličky anebo si zaskočit do blízkého lesa. Domů přijít jaksepatrií unavení a těšit se na další den.

Čas po štramberské pouti, kdy se vše již bujně zelenalo a kvetlo, jsme přičítali krásnému letnímu období. Nepotřebovali jsme k pobytu venku zvláštní dozor. Bylo několik let po válce a nám se zdálo býti bezpečno všude. Jelikož mým rodištěm je místo nad náměstím, veškeré hry a vůbec pobyt venku se soustřeďoval na jeho nejbližší okolí. Kolikrát za den jsme si „jen tak“ odskočili podívat na Trúbu, do blízkého borového lesa na sever od ní. To bylo naše rejdiště, tam byl okrsek našeho bezpečí.

V červnu, když došlo na kosení a sušení trávy, trávil jsem hodně času pod vrcholem Bílé hory. Tam v místě, které je dnes zarostlé náletovými stromy a doslova není k poznání, bývala velká louka, která patřila rodině mé stařenky. Louka byla tehdy vzorně udržovaná. Trávy i sena bylo zapotřebí, v každé chalupě se chovala buďto koza nebo ovečky. V tom teplém období bylo z okolních dvorků slyšet známý zvuk naklepávaných kos. Každý z hospodářů si podvědomě uměl určit vhodnou dobu a stále počasí na „sena“. Dodnes mi v uších zní zvonivý dotek naostřené kosy na stébla trav.

Když přišel čas, vydali se sekáči na „hůru“. Vstali brzy ráno, dokud byla rosa. Na hlavách klobouky proti sluníčku, za opaskem brousek, v kapse skrojek chleba. Rozestavěli se vedle sebe v určitých odstupech a tráva se jim poslušně kladla do úhledných pokosů k levé noze. Když jsme za nimi později přišli, louka „už ležela“. Nádherná vůně posečené trávy se vznášela vzduchem. To už v ní kvetly kohoutky, slzičky Panny Marie, nádherný hřebíček, který kvete jenom tam a spousta voňavých bylin typických pro oblast Bílé hory. Nad námi vysoký, modrý horizont prozářený sluncem a zpěvem ptáků. Tráva se sušila několik dní a největším problémem bylo, dostat seno za sucha pod střechu. Všichni, kteří měli ruce a nohy museli pomoci, protože na samý vrchol nebylo možno vyjet jakýmkoliv povozem. Usušené seno se navázalo do plátěných trávnic, naložilo na záda a neslo domů. Nemusím vám líčit, jak obtížná a namáhavá práce to byla. Popruhy se zařezávaly pod tíží sena do ramen a prudký svah nutil nohy brzdit, aby nesklouzly po hladké trávě, která na hřebenu hory roste. Jaká to byla radost, když se vše podařilo a sena nám nezmokla.

II.

Skutečné léto však začalo teprve s příchodem školních prázdnin. To jsme už netrpělivě očekávali, až na prázdniny ke svým prarodičům každoročně přijedou jejich dva vnuci. Dědeček a babička Bárovi byli našimi nejbližšími sousedy a právě u nich pravidelně rok co rok trávil léto vnučka Zdeňka se svým bratrem Slávkem. Věkem jsme si byli téměř rovni a tak jsme si všichni dobře rozuměli. Vzpomínám si, jak nám vyprávěli, že viděli Trúbu již z vlaku od Studénky a jaký povyk ztropili v železničním vagónu výkřikem „Vidíme Trúbu!“. To bylo vítání a vypytování. Mne ale nejvíce zajímala informace o tom, že Praha se říká „stověžatá“. Nedovedla jsem si dobře představit sto věží v jednom městě. Při jeho popisu ulic,

a památek jsme jim naslouchali s otevřenou pusou. Oni ale dodnes tvrdí, že Praha a Štramberk jsou pro ně ta nejmilejší místa. Pro naše okolí muselo být asi zajímavé poslouchat, když jsme koncem prázdnin pletli do své mluvy jejich všudypřítomné „hele“ a oni na oplátku sbírali po mezích „bručky“.

Nebyly ale jen hry a nicnedělání, které jsme v době prázdnin mohli provozovat. Byly i povinnosti a mezi ty hlavní patřilo starat se o stádo hus, které jsme tehdy chovali. Samozřejmě, že jsme se stavěli na odpor, ale ochota našich městských kamarádů, jímž byla tato činnost velmi vzácná, nás donutily. Husy na koupání jsme vyhnali až pod vrchol — kolem sloupu P. Marie do „Kamenárky“, Tam, kde se v dolíčku mezi skalami drží po několik dnů po dešti voda. Samozřejmě, že zájemců o koupání hus bylo denně několik a tak docházelo k promíchávání stád a častým šarvátkám mezi housery. Ale vždy se to nějak srovnalo a my jsme šťastní a hladoví dorazili domů. Často jsem si říkala, jak mi tato povinnost znepríjemňovala prázdninový čas. Jak ráda bych dnes i bez odmlouvání, splnila každý úkol výměnou za jediný den svého krásného dětství.

Zato k večeru každého dne jsme si užívali bezstarostných výprav do okolí. Na blízkém „Kocvítku“ jsme schoulení na mezi bez dechu pozorovali výlety svatojáneků. V mých představách to mohl být krásný brouk s rozsvícenou lucerničkou. Jak jsme pak bývali zklamáni, když byl docela obyčejný a podobný všem ostatním.

Byl to čas krásných, teplých dnů. Často jsme již ráno nemohli dospát. Na každý den byl připravený program. Rádi jsme si zašli na okraj lesa Bílé hory, kde zrály jahody jako palec, černaly se maliny. Ikdýž jsme věděli, že to máme zakázáno, alespoň na okraji obilného pole jsme natrhali pestrou letní kytičí. Ve vyhrátém moři plných žitných klasů, kymácejících se letním vánkem, hořely ohnivě rudé máky, modraly se chrpy, dnes už téměř neznámý koukol zvěstoval nadcházející čas žní.

Čas bezstarostných her, útěků na nejbližší a zároveň nejvyšší bod — na hřebenu hory. A pak okouzlující pohled na náměstíčko pod námi s malinkými lidmi. Odtud je ta nejhezčí podívaná na dolík mezi Zámeckým vrchem, Bílou horou a Kotoučem. Pohled tolik známý a stále nový... Pohled, který nám dovolí podívat se zrakem letičiho ptáka na známou kulisu, být dokonce výš nežli je věž kostela. Tam jsme často leželi ve vyhráté trávě a koupali se ve zlatém proudu slunečních paprsků, Snili své dětství a plnými hrstmi utráceli zlatý čas volna.

Z pokraje lesa křepelka po nás stále loudila „pět peněz“ a kukačka počítala, kolik času nám ještě zbývá. Ostražitě laně odchovaly svá kolouší mláďata a ptáci dávno naučili létat již druhou várku svých mladých.

Umlkla mlátička u našich sousedů, pole zůstala osiřelá. Ikdýž bylo stále ještě teplo, ve vzduchu už to bylo cítit „malým podzimkem“, jak říkala stařenka..

Škoda, že tento čas je již dávno za námi. Já dnes přeji svým vnukům i všem ostatním dětem, aby byl pro ně stejně krásný jako byl pro nás. Pravda je, že na naše silné zážitky má vliv místo, kde jsme je mohli prožít. Když si dnes řeknu slovo „prázdniny“, pak to byly pro mne výhradně prázdniny na Štramberku. S vděčností vzpomínám na všechny, kteří mi umožnili prožít zde nádherné léto mého dětství...

Kronika Tomáše Žerdíka ze Štramberka 1790—1873

část VII.

(soukromá sbírka, opis Mgr. Zdeňka Genserková, jazykově neupraveno)

s. 255 B

Ja sem na tych 13 kusuv vlny od Žida Mojžiše Minstra vzal, a ten huncvud neodešel od budy, dycky mě vartoval a dycky mě šlichtoval (?), že proč sem neprodával ty 2 dni, tak ja sem mu v patek 100f dal a 400 zas sem mu slibil až rozprodám. O tom Židu bylo by mnoho řeči, zatym dost. V tem roku 1824, abych edem Boha s tym nehněval, na mne se ze všech stran neštěsti valilo! Při pořadnosti Jozefa Basystoveho tež bych nepohled na 60f co sem patil Štefkovi v Mezdríču. Ale so se stalo už je to tam.

Abych ale Bohu čest a chvalu vzdal, musym za požehnaní Bozke děkovat, ja jak sem přišel z Peštu, ja sem dal na moje stavení vybubnovat, při tem ale nepřišel žaden na licytacy — tak to Buh chtěl. Vitkovsky a Jozef Bajar nešli na to, abych o místo přišel.

Tak ve 26. roku, jak bylo Milostive leto, Jozef(u) Bajarovi 100f smy oddělali a v kermaš tisarsky hotovych 100 f a na náš kermaš v sobotu zas 100 f a v 29. roku po Velke noci 200 f. Buryšovi 60 f a chovancy po neboštiku felčaru 40 f.

Roku 1830 dne 10. february Anton(u) Vitkovskemu vrátil sem 500 f šajnuv a abych stare řek, ještě na 5 fajnikuv mamy schovanych na vlnu. Budiž Jmeno Paně pochvaleno od tohoto času až na věky Amen. A v roku 1831 na Novy rok zas 500 f šajnuv Anton Vitkovsky přijal.

s. 256 B

P e t r Ž e r d í k se narodil v roku 1802 a oženil se v roku 1835 dne 4. unora a v roku 1836 narodila se mu dcera jmenem Zuzana. Křtil ju kaplan patr. Vinc. Haisig. Roku 1837 dne 28. zaří narodila se dcera Klara. Křtil ju kaplan Vinc. Hajsyk.

Roku 1839 dne 26. unora umřela Klara.

Roku 1840 dne 24. decembra narodila se dcera Klara. Křtil ju pan kaplan patr Jozef Bedyn.

Roku 1843 dne 27. zaří narodil se syn jmenem Petr. Křtil ho velebný pan farař Frantz Tyll na znamení střelec.

J o h a n Ž e r d í k se narodil v roku 1804 dne 27. unora, zemřel 31. ledna 1880. Oženil se v roku 1835 dne 4. unora a v roku 1836 dne 10. Juny narodil se mu syn jmenem Jan. Křtil ho kaplan patr Jozef Chytil. Vysvěcen 19. 10. 1858, primicie 24. 10. 1858. Manželka Anna, roz. Janek, narozena 19. septembra 1816, zemřela 25/6 1881.

V roku 1838 dne 1. srpna narodila se mu dcera Anna Johana. Křtil ju patr Jozef Chytil, kaplan.

s. 257 B

Roku 1842 dne 9. January narodil se syn Julijan Janovi Žerdikovi, pisařovi. Křtil ho patr Jozef Chytil. Zemřel na N. 38 27. unora 1871 ve věku 29 let 49 dni (pozn. Joh. Žerdíka, pisaře).

Roku 1844 dne 5. ledna narodil se syn Rygobert (?).

Křtil ho velebný pan farař Frantz Tyl.

Roku 1846 dne 16. dubna narodil se syn Lambert. Křtil ho patr Augustyn Čapek.

Roku 1848 dne 21. decembra narodila se dcera Anna Marya. Křtil patr Frydrych Kun, kaplan. 26. decembra umřela.

Roku 1849 dne 6. dezb. V 10 hodin z večera narodila se nam dcera Maria Anna. Křtil ji patr Martin Hyvnar. Zemřela 18. maja 1873 v 10 hodin. 27. maje 1852 narozena jest dcera Anna na znameni panny. Křtil ji vel. Pan farař Fr. Bartošek.

10. prosince 1858 narozen syn Josef na znameni vodnař. Křtil ho pan farař Martin Čapek. (poslední tři záznamy pořídil Jan Žerdík, písář)

s. 258 B (pokračují záznamy otce Tomáše Žerdíka):

Roku 1813 narodila se nam dcera Klara a vdala se v roku 1834 a vzala sobě Jozefa Holuba z Lichnova a narodil se jim syn jmenem Jozef dne 24. oktobra 1841. Křtil ho patr Jozef Bedynt, kaplan.

(pozn. Joh. Žerdíka): Ten Josef Holub spadnul 12. unora 1872 na spatečni cestě z Vitkovic v Petřvaldě z voza, polamal sobě nohu a zemřel 23. unora 1872+.

Roku 1844 dne 19. ledna narodil se syn Johan. Křtil ho patr Augustyn Čapek, kaplan.

Roku 1847 dne 27. ledna o jedne hodině po poledňu narodila se Klara. Křtil ju pan patr Jozef Bedynt, kaplan.

(poznámka Jana Žerdíka, písáře): Zemřela 22. Juny 1867. Byla stara 20 roku a 146 dni.

1. Septb 1854 zemřela Klara Holub po 4–lete nemocy v největši bidě a těžkosti. Jeji muž Jos. Holub zemřel 23. unora 1872.

s. 260 B (pokračují záznamy Tomáše Žerdíka):

Roku 1800 narodila se nam cera Anna a v roku 1823 dne 4. unora se vdala a v roku 1836 dne 12. dubna o 6 hodinach rano umřela a po sobě nechala troje děti, totiž Anna cera ve 12 letech, Klara (v) 8 letech a syn Johan v 5 letech.

Roku 1847 dne 24. listopadu umřel Augustyn Hykel na hlavenuku sylnu. Anna, cera Augustyna Hykla, narodila se roku 1824 dne 25. Juny a vdala se v roku 1844 dne 13. february s Filipem Rydlem a dne 11. Juny 1844 o 11. hodinach před poledněm narodila se jim cera Anna. Křtil ju velebný pan farař Frantz Tyl. Umřela 1845 11. marta. Roku 1847 dne 10. apryla narodila se jim cera Klara. Křtil ju pan patr Jozef Bedynt na znameni střelca.

s. 261 B

Roku 1833 dne 13. srpna světil se nový krchov.

Roku 1847 na začatku maje byl zvoleny nový úřad. Za prvního přestaveneho Johan Bajer s N. 3 a za druhého Augustyn Raška, obr. Policajt a 3ti Filip sopuch a čtvrtý Valentin Kuběna, a za kasyřa Cyryl Kelnar. Roku 1847 dne 11. listopadu byli zvoleni deputyrovani od pana hejtmána Sedlačka, totiž z města čtyře: Johan Hykel, Martin Bar, Johan Hanzelka, Tomeš Prosek, s dvorakuv Martin Petraš, Jozef Hajdušek, mynař Randisek, z obce 6: Cyryl Štěpan, Anton Jurak, Vencel Jurak, Filip Sopuch, Malchar Janek, Jozef Petraš a za koňsel-skeho Jozef Jahřabek.

s. 262 B

Roku 1836 byla tu v Štramberku nemoc anebo kolera, tak od 1. oktobra až do pozdnieho decembra umřela jak dětich tak velkych 92 osob.

Poznamenani některých velebných panuv farařuv v Štramberku, které pamatuju. TŽ

První velebný pan farař Johan Jan z Jičina rodem. Umřel v roku 1780 v oktobru.

Druhy velebný pan farař Antonin Marek, rozený v Štramberku. Přišel k nam z Hoščalkove roku 1781 a odešel v roku 1796 do Předmosta 13. January. Byl tu 15 let.

Třeti velebný pan farař Ferdynand Rezner přišel k nam v roku 1796 v měsycu Juli z Hlatkych Životic a odešel do Drnholca v roku 1815. Byl tu 19 let a 3 měsyce.

Čtvrtý velebný pan farař Vincenc Otopal přišel k nam v roku 1816 dne 19. marca ze ži-votske fary a odešel v roku 1842 dne 9. septembra do Drnholca. Byl tu 26 let a 6 měsycu.

Patý velebný pan farař Frantz Tyl přišel k nam 6tého Augusty v roku 1843 ze ži-votske fary. Rodič z Noveho Jičina. A ve(le)bný pan děkan, a odjel do Jičina v roku 1844 dne 1. Decembra. Tak tu byl rok a 4 měsyce! A jak odchodil, dal nam požehnani a složil plufial a koreklu (?) a na oltář a lid se dal do plaču a on sednul na počtu a odjel do Jičina.

s. 264 B

Šesty velebný pan farař Frantz Bartošek přijel k nam v roku 1845 dne 7. July z lokalni farky z Cytova o sedmi hodinach večer. Roku 1847 dne 13. January odjel zas do Citova do zamku. Na sve místo dal za dministratora pana patra Augustyna Čapka, podstupil mu celu faru a vymínil sobě 360 f mince penzy.

Roku 1848 dne 15. novembra navratil se s Cytova velebný pan farař Bartošek na faru št-rambersku.

Dále dopsal Jan Žerdík, syn:

Dne 3tího srpna 1855 odebral se p. Farař Frant. Bartašek na svou novou faru do Eggenburku (?) v Rakousích. Za nového p. Faraře se k nám dostal P. Augustyn Czapek a byl tu do 4. srpna 1862, pak se dostal do Tanovic. Toho dne přišel p. Adminystrator patr Ig. Vrba z Životic. 11. prosynce 1862 zprovazen nový p. Farař Jan Vyslužil ze sve štacy Novy Jičin do Štramberka.

s. 265 B

(poslední řádky rukopisu Tomáše Žerdíka):

Roku 1847 dne 16. apryla o dvouh hodinach po poledňu narodil se syn jmenem Johan a Lambert. Křtil ho patr Jozef Bedyn na znameni byka. Otec Petr Žerdík.

(pokračuje J. Žerdík, písař):

18. July 1854 zemřel P e t r Ž e r d í k po kratke nemocy 53 let stary, zanechal man-želku Suzanu, syna Petra, Joh. Lamberta, dceru Suzanu a Klaru.

Manželka Suzana zemřela 15. ledna 1869.

11. Novb. 1841 zemřel tchan Kašpar Janek N. 113 a byl 13. t. m. Od v. p. Faraře Vinz. Otopal(a) pochovan. Měl 68 let.

2. Novb. 1855 umřela jeho manželka Kateřina Janek. Byla stara 74 let a pochoval ji p. f. Aug. Czapek.

Světci a svěťice v lidové kultuře

Anna Hrčková

část VII.

Sv. CECÍLIE

22. listopadu

Žila ve 3. století a pocházela ze vznešeného římského rodu. Když měla okázalou svatbu a vdávala se za rodiči vybraného ženicha Valeriána, za zvuku varhan tiše zazpívala k Bohu prosbu: „*Neposkvrněně ať je srdce moje a tělo moje, abych nepocítila hanbu.*“ Její manželství nebylo naplněno, protože se svému muži vyznala z křesťanství a svého zasnoubení s Ježíšem Kristem. Manžel Valerián se také stal křesťanem a s ním další příbuzní a známí. Za císaře Marka Aurelia byli všichni pronásledováni a umučeni. Cecílie poté, co rozdala chudým majetek, aby se nestal kořistí prefekta, byla udušena doma v lázni horkou párou. Když nezemřela, vojnín jí zasadil do šíje tři rány mečem. Umírala v mukách po tři dny.

Protože je sv. Cecílie patronkou hudebníků, chrámové hudby, pěvců, básníků a výrobců hudebních nástrojů, bývá zobrazována s loutnou, varhanami, růžemi a palmou.

Svatá Cecílie sněhem pole kryje.

Sv. KATEŘINA ALEXANDRIJSKÁ

25. listopadu

Narodila se r. 289 v Alexandrii v královské rodině. Nejen krása ji zdobila, ale též mravní ctnosti, zvědavost a pracovitost. Když jako osmnáctiletá protestovala u císaře Maxentia proti uctívání model, ten poručil padesáti filozofům, aby ji odvrátili od křesťanství. Protože Kateřina všechny obrátila na víru v Krista, dal jí císař mučit napínáním na kolo. To se zlámal, a proto byla kolem r. 310 sťata. K údivu všech nevytékala z žil krev, nýbrž mléko. Její tělo je pohřbeno na Sinaji, kam je měli přenést andělé.

Svatá Kateřina bývá zobrazována s mečem a kolem. Zpravidla má dlouhé vlasy, na hlavě korunku, vzácně čepec.

Je patronkou mladých dívek, advokátů, notářů, filozofů, učitelů, univerzit, knihoven, nemocnic, ošetřovatelů, umírajících, dále mlynářů, kolářů, koželuhů, provazníků, soukeníků, obuvníků, švadlen, knihtiskařů.

Bývá vzývána při migréně, bolestech jazyka, jako pomocnice k nalezení utonulých, všech v nouzi, v zemědělství jako ochránkyně polních plodin.

Svátkem sv. Kateřiny končilo pasení dobytka, začínaly se stříhat ovce. Čeledíni a děvečky dostávali mzdu a mohli měnit místo. Na kateřinskou zábavu se těšili všichni, protože v nadcházející adventní době bylo tančení zapovězeno.

Na svatou Kateřinu schováme se pod peřinu.

Chodí-li sv. Kateřina po ledě, chodí sv. Štěpán po blátě.

Když Kateřina po ledě chodívá, Eva potom blátem oplývá.

Kateřina káže, Ondřej zakáže.

Kateřina na ledě, Vánoce na blátě.

Sv. FRANTIŠEK XAVERSKÝ

3. prosince

Narodil se v šlechtické rodině 7. 4. 1506 na zámku Javier (Xavier) v severošpanělské Navaře. Byl zbožný a cudný. Na pařížské univerzitě studoval filozofii a práva, r. 1528 získal doktorát. Když se seznámil s Ignácem z Loyoly, složil s jeho přívrženci v podzemní kapli na pařížském Montmartu slib chudoby, věrnosti papeži a nové řeholní společnosti Tovaryšstvu Ježíšovu. Roku 1537 se stal knězem a působil v Bologni a Římě, dokonce v lisabonské nemocnici. Po jmenování legátem pro východní země odjel r. 1541 se dvěma jezuity do portugalské kolonie Goa v Indii. Dostal se i na Cejlon, do Malajska a na souostroví Moluky. Křtil domorodce a učil je číst. Aby mohl od r. 1545 šířit křesťanství mezi Japonci, musel nastudovat jejich obyčeje, poznat národní kulturu a mentalitu. Když se vydal r. 1552 do Číny, v horečkách cestou zemřel. Byl pochován v poutním chrámě v provincii Goa a jeho sarkofág chodili uctívat jak křesťané, tak hinduisté.

Sv. František Xaverský mívá na vyobrazeních kříž, planoucí srdce, často křtí, nebo káže.

Od r. 1527 se stal patronem katolických misí; bývá vzýván námořníky, proti bouři, moru a za dobrou hodinku smrti.

O sv. Františku Xaveru, ledový vítr fíčí od severu.

Sv. BARBORA

4. prosince

Krása a moudrost byly předmětem obdivu dcery pohanského kupce Dioskura narozené ve 3. století v Nikomedii. Služebnictvo mladé dívky většinou bylo tajnými křesťany a Barbora se stala jednou z nich. Proto ji otec, nepřítel Kristova učení dal zavřít do věže. Dívka ale utekla ke skále, která se rozevřela a ochránila ji (proto patronát havířů). Zradou padla do rukou soudců. Rány po mučení se zázrakem zacelovaly, proto byla kolem r. 306 štata. Popravu vykonal její otec, ale toho ihned zabil blesk.

Úcta k sv. Barboře je v západním světě známa od 8. století, na východě byla v 15. století přiřazena k 14 pomocníkům v nouzi. Svěťice bývá znázorněna ve vznešeném šatu s pokrývkou hlavy. Plášť symbolizuje „ochranný plášť“ pomocnice v nouzi. Někdy mívá v ruce kalich a hostii, meč, pochodeň, poblíž stává věž se třemi okny, dělová hlaveň, pštrosí péra. Občas bývá ve společnosti sv. Kateřiny a sv. Markéty jako „tři svaté dívky.“

Sv. Barbora je patronkou věží, architektů, stavebních dělníků, pokrývačů, zedníků, slévačů zvonů, zvoníků, kovářů, kameníků, tesařů, hrobníků, kuchařů, řezníků, horníků, hasičů, sedláků, zajatců, dívek, dělostřelectva, pevností. Bývá vzývána proti ohni, bouřce, horečce a moru. Umírající se k ní utíkají v hodině smrti, zoufalí u ní hledají ochranu jako pomocnice v nouzi.

V den svátku sv. Barbory trhala svobodná děvčata ovocné větvičky zvané barboroky. Pokud jim vykvetly ve vázičce do Štědrého dne, dívky měly v příštím roce naději na vdavky. Sv. Barborka ložila hodným dětem do misky ovoce, zlobivým řepu, nebo shnilý brambor.

*Svatá Barborka vyhání dříví ze dvorka.
Má-li Barbora bílou zástěru, bude hodně trávy*

Sv. MIKULÁŠ

6. prosince

Světec se narodil ve 3. století v řeckém Patrasu, kolem r. 300 byl v Myře vysvěcen na biskupa. Za Galerii Valeria Maxima během pronásledování křesťanů upadl do zajetí.

Trýzněním a mučením poznamenaný vystoupil r. 325 na Nicejském koncilu. Zemřel 6. prosince mezi léty 345 a 351. Život sv. Mikuláše byl naplněn mnoha dobrými skutky: všechny svůj majetek rozdal, tajně vhozenými váčky s penězi zachránil od prostituce tři mladé dívky, které neměly peníze na věno a jejich otec je takto nutil obstarat si je; zasloužil se o propuštění tří nevině odsouzených měšťanů; k životu přivedl hostinským zavražděné tři rozsekané a do sudů se solí naložené chlapce. Před utonutím zachránil tři námořníky a v době hladomoru zázračně množil obyvatelům Myry bochníky. Ujímal se sirotků, vdov a pronásledovaných.

Svatomikulášská úcta se přenesla v 8. století z byzantské oblasti do Kyjevské Rusi. Tam byl světec oblíben jako obhájce pravověrnosti proti nevěřícím. Od 10. století sv. Mikuláše poznávala západní Evropa. Děti se těšívají až do současnosti na jeho štědrost.

Světec bývá zobrazován jako starší muž s plnovousem a biskupskými atributy. U sebe má vá knihu, případně další znaky — 3 zlaté koule, 3 váčky na peníze, 3 zlaté pruty, 3 chleby, 3 kameny, 3 zlatá jablka. Podle legendy může být znázorňován se sudem a třemi mláďenci, též s kotvou. Sv. Mikuláš je patronem dětí, ministrantů, panen, poutníků, advokátů, soudců, notářů, obchodníků, výrobců parfémů, lodníků, rybářů, mlynářů, pekařů, řezníků, sládků, sedláků, tkalců, kameníků, knihářů, svíčkářů, knoflíkářů, hasičů, zajatců; za šťastnou svatbu, proti zlodějům, za znovuzískání ukradených předmětů.

Poslušnost, chování a prospěch dětí byl odměňován v předvečer svátku sv. Mikuláše. Světec v doprovodu čerta, případně i anděla rozdával všem vysvědčení v podobě dárků. Hodným ovoce, sladkosti, hračky, teplé oblečení na zimu, neposlušným shnilé brambory, řepu, uhlí, metlu.

Maminky, případně babičky (stařenky), nebo kmotry (maticky, křesne) pekly dětem z perníkového, případně kynutého těsta mikulášské pečivo různých tvarů.

*O svatém Mikuláši často snížek práší.
Po sněhu Bára s Mikulášem šla.*

PANNA MARIA IMMACULATA — NEPOSKVRNĚNÉ POČETÍ

8. prosince

Panna Maria Neposkvrněná byla dogmatem vyhlášeným r. 1854 papežem Piem IX. prohlášena jako jediná bytost od Adama a Evy uchráněna poskvrny dědičného hříchu, tato skutečnost je zakořeněna v církevním i lidovém podání.

V rodinách, kde dětem neložila ani sv. Barborka, ani sv. Mikuláš, byla očekávána sv. Matička. Většinou ji doprovázel jen čert. Obchůzka měla stejnou podobu jako předchozí, ale je historicky starší.

Sv. ADAM A Sv. EVA

24. prosince

Připomínkou prarodičů vrcholí adventní doba čekání na příchod Spasitele.

Celé generace očekávaly jeho narození, protože právě neposlušnost vůči Stvořiteli vyhnala Adama a Evu z Ráje. Až oběť Spasitele měla smířit lidstvo s Bohem. Pro zakrývání své nahoty jsou Adam a Eva patrony krejčích a protože se zdržovali v rajské zahradě, považují je i zahradníci za své patrony.

Pro celý křesťanský svět je 24. prosinec Štědrým dnem. V době první republiky měl své zákonitosti. Dokončovaly se přípravy jídel na Boží narození, stavěl Betlém, případně strojíl stromček. Každá započatá práce musela být dokončena. Protože církevní púst nedovoloval celý den jíst (malým dětem se říkalo, že by neviděly zlaté prasátko) přesunul se oběd až na večer.

Po poklizení dobytka zasedla rodina ke stolu a hospodář zahájil večeri modlitbou, v obřadní stravě měly důležité místo obiloviny, luštěniny, mák, vejce, med, ořechy, ovoce, proto se ze všeho připravovaly různé pokrmy. Jejich požíváním měl být zabezpečen zdar příští úrody, rozmnožování dobytka i majetku, zdraví a plodnosti. Proto na stole nechyběla zasmažená, většinou luštěninová polévka, ovocná omáčka, obilovinová kaše, oplatek s medem, vánočka, koláče různě plněné, chléb a cukroví. Od 1. republiky se na stůl dostávala různě upravená ryba. Hojnost jídla v budoucnosti znamenal dostatek všeho. Náročnost hostiny se však řídila finanční situací rodiny. K pití byl podáván kupovaný čaj se slivovicí, nebo rumem. Po ukončení večere přišlo na řadu nahlížení do budoucnosti a věštění pomocí nejrůznějších praktik. Na ochranu proti zlým silám se střílelo z pušek, děti z klíčů. Všude zněly koledy a vinšování pohody a Božího požehnání, tam, kde nebyla sloužena púlnoční mše věřící chodili na „jitřní.“

*Když Kateřina po ledě už chodívá, Eva potom blátem oplývá.
Na Adama a Evu čekejte oblevu.*

Sv. JAN EVANGELISTA

27. prosince

Jan se svým bratrem Jakubem Starším se narodil v Betsaidě u Genezaretského jezera. Žil jej rybolov. Když Jan potkal sv. Jana Křtitele, dal se od něj pokřtít. Při setkání s Ježíšem se s ostatními rybáři stal jeho učedníkem. Jan svého Pána velmi miloval, proto je nazýván Miláčkem Páně. Stal se svědkem Kristova proměnění, jemu Ježíš z kříže svěřil do opatrování svou matku Pannu Marii. Za císaře Domiciána byl vhozen do kotle s vařícím olejem, ale ten mu neublížil obdobně jako jed podaný v kalichu s vínem. Proto jej císař poslal do vyhnanství na ostrov Patmos, odkud se vrátil, po Domiciánově smrti. Tam Jan napsal slavnou Apokalypsu. Po návratu do Efesu sepsal evangelium zvané čtvrté. Jan byl jediným apoštolem, který zemřel přirozenou smrtí, a to ve věku 101 let.

Sv. Jan bývá vyobrazován buď jako mladík, nebo jako starý muž. K jeho atributům patří kalich s hadem na paměť pokusu o otrávení, orel a kniha. Protože je autorem evangelia, stal se patronem spisovatelů, písařů, výrobců papírů, knihkupců a všech, jejichž profese se dotýká výroby a distribuce knih; dále teologů, úředníků, notářů, sochařů, vlnářů, řezníků, sedlářů, výrobců zrcadel, rytců, svíčkařů, košíkářů.

Bývá vzýván proti bolestem nohou, padoucnici, zemědělci jej prosí za odvrácení krupobití a dobrou úrodu. Jan Evangelista kladl důraz nejen na Ježíšovy zázraky, jichž byl svědkem, ale hlavně na přátelství a lásku mezi lidmi. Proto se v některých regionech v den jeho památky světlí Janovo víno zvané Janova láska. Kněz dává připít věřícím z kalichu slovy: „Napij se lásky sv. Jana ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“ Obdobně se tak děje v rodinném kruhu. Víno má konzumenta chránit před nemocemi ducha i těla a uchovat mezi lidmi mír a přátelství.

Závěr

Světců a světic je bezpočet. Svůj titul si zasloužili skrz úžasnou víru v Boha, odříkání se hříchu, duševní trýzeň, fyzické mučení. Zdobila je dobrosrdečnost, bližního milovali více než sebe a dokázali mu pomoci i na úkor svého života. Všechno dělali proto, že v každém viděli Ježíše Krista. Oběť pro víru nepovažovali za nic velkého.

Na svět přicházíme s čistým morálním štítem. Každému z nás jsou dány stejné možnosti být příkladným. Pro církve nemůžeme být všichni svatými, ale pro naše nejbližší ano. Můžeme se naučit v sobě rozpoznat a potlačit negativní vlastnosti, více myslet na druhé než ne sebe. Kéž chceme učinit své blízké šťastnými a kéž se naučíme dívat na svět srdcem!

Štramberk a německá okupace

1939—1945

poznámky a úvahy o nejtěžší době našich národních ději
ve světle vzpomínek i archivních dokladů

Josef Adamec

část V.

ŠTRAMBERÁCI V ZAHRANIČNÍM ODBOJI

Motto:

*„...věci veliké nelze vykonat s lidmi malými
a lidské dobro nikdy neroste z nenávisti a haněbnosti.“*

Václav Černý

Šedesát let od konce války už žije velmi málo těch, kteří se jí přímo zúčastnili. Mezi těmi, kteří po okupaci republiky odešli ilegálně do zahraničí, aby tam se zbraní v ruce bojovali za svobodu své vlasti, bylo i 11 obyvatel Štramberka.

Důvody k odchodu pochopitelně mohly být různé. Někdo toužil po dobrodružství, jiný se obával gestapa. Většinou však převažovala nenávist k okupantům a nechuť žít v jejich otroctví a touha udělat něco pro osvobození vlasti.

Cesta do zahraničí vedla na jaře a v létě 1939 většinou nejdříve do Polska, protože všichni věřili, že tam bude možno bojovat proti hitlerovcům. Polská vláda však o naše muže neměla zájem. Proto vedení československého zahraničního odboje v čele s Edvardem Benešem, které v té době sídlilo v Paříži, hledalo možnost odsunu našich dobrovolníků z Polska právě do Francie. Ani tam ale situace nebyla zcela příznivá. Podle tamních zákonů se ve Francii v mírové době nesměly tvořit vojenské jednotky cizích států. Naši dobrovolníci mohli být přijati pouze do Cizinecké legie, s tím, že v případě vypuknutí války budou z legie propuštěni. Několik tisíc našich vojáků tedy bylo převezeno po moři do Francie, kde museli podepsat pětiletý závazek služby v Cizinecké legii. Všichni přitom doufali, že se jedná o formalitu a nebude to dlouho trvat a válka vypukne. Nemýlili se, už za několik dní napadlo Německo Polsko a Francie spolu s Velkou Británií vyhlásila válku Německu. Po vstupu Francie do války v září 1939 byli naši dobrovolníci z legie propuštěni a na jihu země v městě Agde se začaly vytvářet naše první vojenské jednotky. Ty se pak krátce zapojily i do bojů po napadení Francie Německem na jaře 1940. Po rychlé francouzské kapitulaci se pak naši vojáci museli evakuovat do Velké Británie, kde se pokračovalo ve formování naší zahraniční armády.

Ani SSSR nebyl nakloněn vytvoření československé jednotky na svém území. Ti vojáci, kteří se nedostali do některého z transportů do Francie a na konci srpna 1939 zůstávali stále ještě v Polsku, byli nuceni po jeho přepadení Německem v září 1939, aby nepadli do zajetí, ustupovat k ruským hranicím. Následně byli zajati vojáky Rudé armády, mnozí byli obviněni z vyzvědačství a odsouzeni k nuceným pracím na Sibiři, ne-li k trestu smrti. Jiní byli zahrnání do internačních táborů. Takže žádná otevřená náruč našich „sovětských bratří“, jak to slýchávalo několik generací. Sovětská vláda neměla zájem na tom, aby na jejím území byly organizovány cizí vojenské jednotky — nemohla si to přece rozházet s Hitlerem, s nímž podepsala v srpnu 1939 smlouvu o vzájemném neútočení.

Situace se změnila až po napadení SSSR hitlerovskými vojsky v červnu 1941 — už o měsíc později byl dán souhlas k vytvoření československé vojenské jednotky na území SSSR. Nábor byl prováděn i v táborech nucených prací a je pochopitelné, že Čechoslováci v nich umístění raději dobrovolně vstoupili do armády, než aby dále žili v koncentráku na Sibiři.

V létě 1942 byla už dokončena organizace 1. čs. samostatného polního praporu v SSSR. Po ukončení výcviku v Buzuluklu odjel 1. čs. samostatný polní prapor 30. 1. 1943 na frontu. Přesunul se k Sokolovu, zaujal bojové postavení a 8. 3. 1943 byl jeho úsek napaden Němci. V bojích padlo 112 našich vojáků, 30 bylo nezvěstných a 106 raněných. Později, po doplnění v Novochopersku, byl prapor reorganizován a byla zde vytvořena 1. čs. samostatná brigáda. Ta byla výrazně posílena o Slováky, kteří zběhli ze slovenských jednotek nasazených po boku hitlerovců na východní frontě. Československé vojsko se zúčastnilo bojů o Kyjev i bojů u Žaškova. Ztráty nebyly malé. Řady našich jednotek se rozrostly o 12.000 mobilizovaných volyňských Čechů i o další přeběhlíky ze slovenských jednotek. V důsledku toho bylo možno vytvořit 1. čs. armádní sbor, složený ze dvou pěších brigád, tankové brigády, paradesantní brigády a sborových jednotek. Sbor dosáhl zhruba 16.000 vojáků, z toho bylo asi 800 žen. Dne 6. října 1944 překročily naše jednotky hranice ČSR a postupovaly dále do vnitrozemí směrem na Moravu. Koncem ledna 1945 byla v Kežmaroku reorganizována tanková brigáda. Byla pak přesunuta do Horního Slezska a aktivně se zúčastnila bojů o Ostravu.

Po obsazení Polska německými vojsky se změnil směr útěku našich vojáků z okupované vlasti. Nyní se utíkalo hlavně přes Slovensko, Maďarsko, Jugoslávii a přes Turecko do Sýrie. V říjnu 1940 bylo v Palestině oficiálně vyhlášeno ustavení jednotky s názvem Čs. pěší prapor 11 – Východní. Jednotka čítala asi 400 mužů pod velením pplk. Klapálka. Zúčastnila se bojů v Sýrii, bojovala u Tobrúku. Později byla přeorganizována na 200. lehký protiletadlový pluk — východní, který byl pověřen ochranou důležitých letišť a přístavů. V létě 1943 byla přesunuta do Anglie a vojáci začleněni do nově vytvořené Čs. samostatné obrněné brigády v Anglii, která se pak od podzimu 1944 účastnila obléhání Dunkerque.

Ltci byli zařazeni do RAF, kde byly vytvořeny tři československé stíhací perutě a jedna perut' bombardovací. Stíhací perutě (310. a 312.) se po boku britských perutí na letounech Hawker Hurricane zapojily do „Bitvy o Británii“, ve které českoslovenští letci sestřelili 56 a poškodili dalších 20 německých letounů a později spolu s 313. stíhací perutí chránili lodní konvoje a doprovázeli bombardéry nad okupovanou Evropou. Do konce války českoslovenští letci sestřelili na západní frontě 191 a poškodili dalších 162 německých letadel. Československá 311. bombardovací perut' byla založena 3. 8. 1940 a již 10. září zahájila svou operační činnost na bombardérech Vickers Wellington v rámci Bomber Command (Velitelství bombardovacího letectva) nočními nálety na cíle v okupované Francii a v Německu. O měsíc později se její letouny zúčastnily nočního náletu na Berlín. Do 25. 4. 1942, kdy přešla do působnosti Coastal Command (Velitelství pobřežního letectva) uskutečnila 980 náletů, ve kterých ztratila 27 letounů a 128 letců. V rámci Coastal Command prováděla hlídkování v Biskajském zálivu, Severním i Baltickém moři i Atlantickém oceánu a napadala německé ponorky a ostatní válečné lodě. Na její konto bylo připsáno potopení jedné velké zaoceánské lodi a čtyř ponorek.

Obraťme nyní svou pozornost přímo na ty naše spoluobčany, kteří se zúčastnili bojů v československé zahraniční armádě.

Jaromír Bajer

narozený 21. 2. 1921 ve Štramberku. Do zahraničí odešel v srpnu 1939 přes Hnojník do Krakova, kde se přihlásil do čs. vojenské jednotky v Polsku. Odtud byl přemístěn do vojenského tábora v Bronowicích. Vzhledem k tehdejší situaci v Polsku podepsal pětiletý závazek do francouzské Cizinecké legie a lodním transportem se dostal do Francie. Už 22. 8. 1939 vstoupil do Cizinecké legie v Marseille. Tam absolvoval základní výcvik a s ostatními legionáři čs. původu byl převelen do Afriky a přes Oran se dostal do posádky v Sidi bel Abbas.

Po vypuknutí války byli legionáři uvolněni z Cizinecké legie a Jaromír Bajer byl s dalšími asi 600 příslušníky zařazen do 1. čs. pluku, který se formoval v městě Agde. Po absolvování kurzu telefonisty byl na jaře 1940 nasazen s velitelskou rotou 2. pěšího pluku na frontu na řece Marně. Vzhledem k rychlému postupu německých vojsk na Paříž se jednotka bojů nezúčastnila a ustoupila do přístavu Seté v neobsazené zóně. Zde se Jaromíru Bajerovi podařilo dostat na arabskou loď Mohamed Ali – el – Kebir, plující pod egyptskou vlajkou do Anglie.

V táboře Cholmondeley se po povinné karanténě přihlásil do RAF a byl v Yatesbury přijat a zařazen do kurzu telegrafista — palubní střelec. Po ukončení kurzu v létě 1941 se stal příslušníkem létajícího personálu 311. čs. bombardovací peruté. Od listopadu 1941 se jako člen osádky Sgt. Špačka zúčastňoval operačních letů. Po dvou měsících v hodnosti svobodníka byl 1. 12. 1941 povýšen do hodnosti desátníka a od 15. ledna 1942 byl povýšen na četaře. O pět dnů později mu byla udělena čs. vojenská medaile „Za chrabrost“ a za další dva měsíce Československý válečný kříž 1939. V září byl povýšen do anglické hodnosti Flight Sergeant.

Zúčastnil se mnoha operačních letů na Wellingtonech nad Německem i okupovanou Francií a později po převedení 311. peruté do podřízenosti Coastal Command i nad mořem.

Dne 29. 9. 1942 se zúčastnil s posádkou kpt. Šejbla hlídkového letu nad Biskajským zálivem. Jejich letoun Wellington KX–M (HF 921) byl napaden třemi Ju–88 a jedním Do–17. Posádce se podařilo ubránit, letoun však byl těžce poškozen a v důsledku ztráty paliva museli přistát na moři. Mimo předního střelce Friedländera, který byl zřejmě zraněn, se dostali všichni do Dinghy a druhý den je našla záchranná služba a odvezla do nemocnice v Penzance, hrabství Cornwall. Po návratu na základnu byl Jaromír Bajer odeslán na odpočinek do Talbeny. Dne 26. 10. 1942 obdržel druhý a 19. 12. 1942 třetí válečný kříž.

V polovině května 1943 se vrátil zpět k 311. čs. bombardovací peruti. Po přezbrojení peruté na modernější Liberátory byl přeškolen i na tento typ. Dne 1. 9. 1943 obdržel anglickou hodnost Warrant Officer a 28. 10. 1943 čs. hodnost rotmistr.

3. srpna 1944 byl těžce zraněn při dopravní nehodě, měl přeražené obě nohy a po vyléčení už ze zdravotních důvodů mnoho nelétal. Nalétal celkem 424 operačních hodin. Byl zařazen jako pobočník velitele peruti a od 1. 3. 1945 nosil distinkce podporučíka.

Po válce nejdříve pomáhal při repatriaci rodinných příslušníků čs. vojáků do ČSR, později byl zařazen na letiště Praha–Kbely.

V březnu mu byla udělena čs. vojenská medaile „Za zásluhy I. st.“ a 1. května byl povýšen do hodnosti poručíka.

Dnem 1. dubna 1948 byl poručík Bajer přeložen do zálohy a tím jeho kariéra vojenského letce definitivně skončila. Přihlásil se k ČSA, kde vydržel něco přes dva roky. Druhá vlna propouštění v ČSA přišla v září 1950, kdy dostali výpovědi zbývající letci, kteří za války létali na „špatné“ frontě. 30. září 1950 byl vyhozen i Jaromír Bajer, který se zařadil mezi zapomenuté muže v komunistickém ráji.

Pracoval pak na stavbě tunelu pod Vítkovem, později jako horník na Kladně. Odtud se dostal do Avie Praha a od roku 1959 pracoval jako skladník v automatu ve Spálené ulici. Po úraze našel zaměstnání telefonisty na ústředně ředitelství Pohřební služby na Staroměstském náměstí.

Byl vyznamenán: 4 x Čs. válečným křížem 1939, 3 x Čs. medailí „Za chrabrost“, 2 x Čs. medailí „Za zásluhy I. st.“, Čs. vojenskou pamětní medailí, La Médaille Commémorative Française 1939—1945, The Air Star (Anglie), Air Classp (Anglie), 1939—1945 Star (Anglie), The War Medal (Anglie)

V rámci rehabilitací byl v roce 1991 povýšen do hodnosti podplukovníka a 8. května 2000 byl povýšen ještě jednou. Do hodnosti plukovníka. Zemřel v roce 2002.

Štramberští rekruti

Bohumil Kresta

Posezení s přáteli bývá nejen příjemné, ale někdy také užitečné. Vzpomínky na prožitky v některých obdobích našeho života nám připomenou nejen radosti, ale také strasti. Jednou jsme si s přítelem Jendou Tylečkem zavzpomínali, jak jsme se připravovali na asent.

Bývalo zvykem, že se večer před vojenským odvodem sešli rekruti v některé zdejší hospodě a dohodli se kde a komu ve Štramberku provedou něco pro menší nebo větší nervový šok. Každý už měl připravený nějaký ten žert. Stále ještě přežívaly u chalup nepostradatelné dřevěné venkovní záchody na čtyřech kůlech nad žumpou. Ty se bez problémů daly přemístit na některé zviditelněné místo poblíž cesty. Nebyly to jenom tyto budky, ale také vrátka (dvířka), menší kravské vozy, čouhající žebře, volně stojící lavičky a všechno jiné, co se dalo přenést. Někdo z chalupářů své věci ponechal náhodě, zatímco jiný je bedlivě strážil.

Stalo se, že jeden bystrý pantáta nalíčil rekrutům překvapení. Z kůlny mu přenášeli kůly na seno a stavěli z nich před vchodem do domku pyramidu. Když se tak stalo už druhým rokem po sobě, nalíčil pantáta na rekruty past. Na jeden z kůlů nahoře přivázal putnu s močůvkou a když se kluci chopili kůlů, putna se převrhla a její obsah pořádně kluky osvěžil. Pro mladíky to nebylo nic příjemného. Rychle upalovali domů se okoupat a zbavit se nepříjemného pachu. Na druhý den se strýc dozvěděl, že tím odvážlivcem byl také kluk z nedalekého sousedství.

Ve Štramberku žil známý „malý“ Metodek. Čas k odvodu připadl pro něho s ročníkem rukující rok před německou okupací. Byť byl pro svoji tělesnou výšku (1 m) k vojenské službě nepoužitelný, přesto mu hoši splnili jeho touhu dostavit se k asentu. Pro obveselení občanů vymysleli, že ho ponosou ve šlově putni a zapálí mu cigaretu. Když se strýcové nebo tetky zeptali, co v té putni nesou: „Snať ni kohuta?“, odpověděli, „Ale gďeže, regruta!“ A když na ně zavolali, že jim ta „putňa hoří“, odpověděli: „Ale ni ni, to edem regrut kuří.“

Ráno, v den odvodu, shromáždili se rekruti u školy pod Kotoučem a pak maširovali přes Štramberk do Nového Jičína. Pod Štramberkem je čekali sedláci se žebříňáky, aby je odvezli. Po válce je nahradily velké uzavřené Tatrovky. Aby pochod nepřipomínal pohřební průvod, zpívali si pochodové písně. Snad nebude na závalu, když si je připomeneme:

1. *Mlýnské kolo, to se točí*
2. *Dostal jsem šáteček*
3. *Až pomašírujem*
4. *Slovan jsem a Slovan budu*
5. *Beskyde, Beskyde*
6. *Okolo Frýdku cestička*
7. *A já su synek z Polanky*

Po odvodu se rekruti rozdělili do dvou skupin. Odvedenci šli ověnění typickou rekrutskou kytičkou s trikolórami a ve druhé skupině šli „čekatelé“ s vařečkami na klopě ovázanými trikolórou. Vždy to byla hezká podívaná. Maminky čekaly, zda jim jejich synek zůstane nebo jej na podzim ztratí. Naopak otcové byli na své odvedence hrdí. S největší bolestí to nesla zamilovaná děvčata, případně mladičké manželky.

Po odvodu šel průvod do Štramberka k radnici, tam po pár slovech starosty vyzvedli věnec a ubírali se k pomníku padlých, aby uctili památku těch, co se už z váleku nevrátili. Po zpěvu hymny se rozešli, aby na večer připravili „rekrutskou taneční zábavu“.

Čas ubíhal a přišel říjen. K 1. říjnu museli být všichni odvedenci podle Povolávacího rozkazu v určených kasárnách. Proto jezdily také zvláštní vlaky. Je pravdou, že během cesty odvedenci něco vypili, ale do kasáren museli přijít střízliví.

Pro někoho byla vojenská služba utrpením, zatímco pro jiného také trochu pobavením, ale téměř všichni se těšili na návrat domů.

VÝZNAM NĚKTERÝCH SLOV:

rekrut, regrut — bránc, vojenský odvedenec

žumpa — záchodová jámka

putna, putňa — dřevěná nádoba s uchem

asent — odvod branců

rukovat — nastoupit do vojenské služby

šlova putňa — dřevěná nádoba s popruhy přes rameno

mašírovat — pochodovat

žebříňák — vůz upravený na převos sena a slámy

Dostal jsem žateček

Jo - stal jsem ja - to ček v každém rohu kví - to ček
a ukaštrát a rozmarmýný pěkný vě - ne - ček.
Ten věneček ze - řezný je počes uple - řezný to mi
má - ta máje mála pro pa - tá - se - ní. Já jsem ta
česká máčková lín; já na tu vojnu jít musím, já
přijdu do svě - ta tam kde už rože - ta.

Až domáším

Handwritten musical score for 'Až domáším'. The score is written on two staves. The first staff is in G major (one sharp) and 2/4 time. The melody consists of quarter and eighth notes. The lyrics are written below the notes. There are two performance markings: a '+' above the first measure and a '+' above the eighth measure.

1) Až po-ma-ši-jí-jím škrabáček tváři tvé,
 2) ať se va-ru-je, na mě nečeká, že sítam namluví
 holku jinou.
 3) Holčičku takovou, šnuli a celev, ta bude bojovat rúde
 se mnou.

Mlynářka kolo to se točí

Handwritten musical score for 'Mlynářka kolo to se točí'. The score is written on three staves. The first staff is in C major and 3/4 time. The melody consists of quarter and eighth notes. The lyrics are written below the notes. There are two performance markings: a '+' above the first measure and a '+' above the eighth measure. The second staff has a double bar line and a repeat sign. The third staff has a double bar line and a repeat sign with first and second endings.

1) Mlyn-ářka ko-lo to se to-čí, to se to-čí,
 kás to voj-ná, ne-roz-to-čí, ne-roz-to-čí,
 to se to-čí, přijde čas, přijde čas, přijde čas,
 ne-roz-to-čí. 1. 2.
 Bu-de-me si namluvat'í hez-ké holky zas, zas.
 2) Mlyn-ářka kolo to se točí, to se točí, to se točí -
 nás to vojna nepozná, nepozná, nepozná,
 Ref. Přijde čas... -

Z kroniky Svazu skautů R. Č. S. Štramberk, I. oddíl

Zdeněk Bár (br. zapisovatel)
(zpracovává Aleš Durčák, jazykově neupraveno)
část V.

Vycházka na Šostýn do Kopřivnice dne 28. 5. 1922

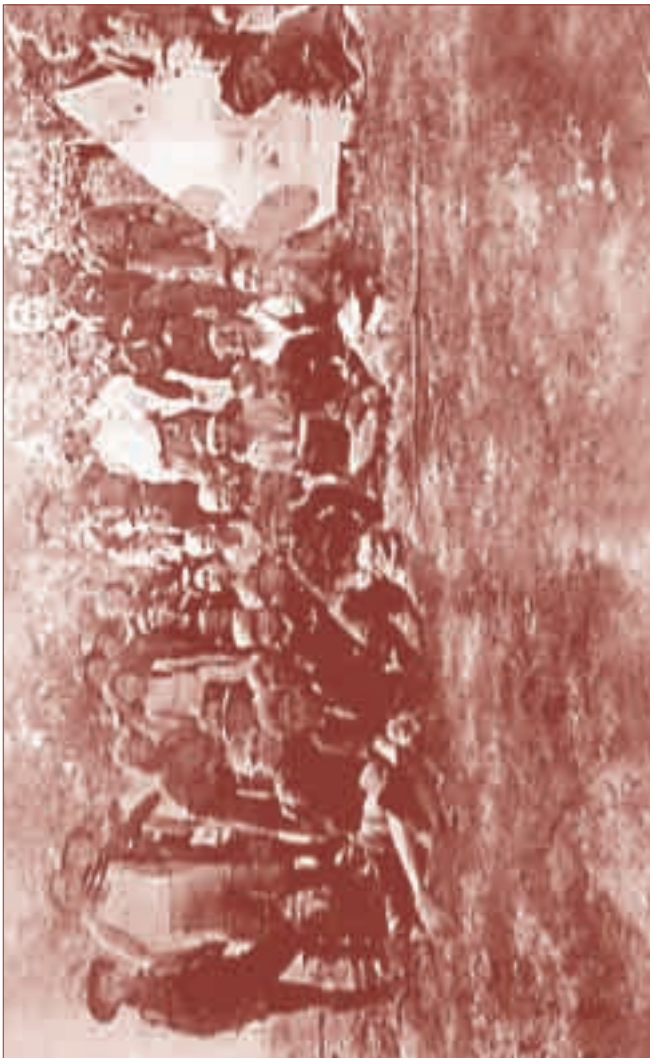
O 13. hodině sešlo se 16 bratrů v krojích u naší klubovní místnosti. Za vedení br. Lacky přišli jsme ke kopřivnickému kostelu, kdež očekávali nás bratři z II. oddílu Kopřivnice. S nimi šli jsme pak na Šostýn, zbytky hradu. Tam po obstarání vody a potravy, chystali jsme se ku slibu. Bratři ze Štramberka rozestoupili se do půlkruhu spolu se skauty D.T.J. z Kopřivnice, doprostřed pak vstupuje celý 2. oddíl za vedení br. Dočkala. Když právě slunce nejkrásněji osvítilo naši skupinu, kdy tonuli jsme v jasu sluníčkem a plně byli zaujati krásou přírody, tu br. Dočkal vystupuje na vyvýšené místo a zahajuje slavnostní akt. Vítá všechny cizí skauty a žádá, aby br. Bár ze Štramberka vysvětlil jim význam slibu. Br. Bár upomíná všechny, že slibující skládají přísahu národu, vlasti, lidství i skautingu, vysvětluje jednotlivé body slibu. Nakonec promlouvá k bratrům, kteří skládají slib, aby nezapomněli na toto místo — Šostýn, kdež zavázali se dobrovolně nenucení sloužití vznešeným našim ideálům a pracovati k jich uskutečnění. Bratři z Kopřivnice skládají pak slib br. Dočkalovi a dostávají odznaky, stávají se teprve teď skauty. Po tomto aktu zazpívány obě národní hymny a br. Dočkal zakončil krátkou řečí slib. Potom odešli již D. T. J. Skauti a nastala družná zábava. Bratři kopřivničtí měli své „brnkací“ tercetto, jež koncertními čísly i pěknými národními písněmi upoutalo pozornost všech. Pak br. Bár vypravoval různé příhody ze skautského života a hrány hry ve cvičení paměti, přednášení aj., takže teprve dosti pozdě asi o 18. hod. nastoupena cesta k domovu. Bratři kopřivničtí doprovodili nás pak až do Štramberka.

Vycházka dvoudenní dne 4. a 5. června

Ráno 4. VI. sešlo se 16 bratrů ze Štramberka, asi 16 z 2. Kopřivnice a 7 z 1. Kopřivnice ve Štramberku a poněvadž zachmuřená obloha věštila brzký déšť dali jsme se přímo do Rožnova. Když mírně poprchávalo došli jsme pěšky do Veřovic, ale tam již objevilo se slunce na obloze a nastal pěkný den. Ve Veřovicích oddělilo se 5 bratrů, ti šli do Mořkova pěšky a odtud do Rožnova vlakem. Ostatní pěšky šli k Javorníku, tam hodiny odpočíváno a pak k Rožnovu, kamž došlo se o 11 hod. V Rožnově ohlásili jsme se br. Barochovi, bývalému našemu vůdci. Prošli jsme Rožnovem a u Palkovny na Denisově stráni postavili jsme si tábor stanový. Napřed ale vyžádali jsme si dovolení u p. starosty rožnovského. Rychle složen oheň a pak počala práce. Jedni bratři vařili, sbírali dřevo, připravovali potraviny, jiní opět opravili a stavěli stany. Odpoledne po obědě pak přišel br. Baroch a skauti, kteří jeli vlakem. Tu pak cvičena lehká atletika, pokud ji dovolovala nářadí, jež jsme měli s sebou a br. Baroch hrál na trubku. Teprve o 4. hod. odpol., když již před tím trochu přšelo, složili jsme stany, vzali bačochy a šli do města Rožnova, kdež jsme měli dostati nocleh. Štramberáci odložili bačochy a pak šli jsme s ostatními bratry do druhé školy, kdež měli spátí ostatní. Když všichni byli ubytováni, odešli jsme na hřiště sport. klubu, kdež mohli jsme hrátí hry,

ale déšť brzy zahnal nás do pavilonu, kdež hrány hry bystřící paměť a různé žertovné. Když přestalo pršet, odcházeli jsme do nocleháren a tam setkali se s br. Dvížem, sbor. vůdcem a skauty z Nov. Jičína a Příbora. Tito ubytováni pak opět v noclehárně Kopřivničanů, ale 2. oddíl vypůjčil si stany a spali u Palkovny venku. Zbytek dne věnován prohlídce města, večer pak starší bratři obdrželi dovolení od vůdců jíti na kino, kdež se dával Ohnetův Majitel hutí. Druhého dne 5. června sešli se všichni skauti na náměstí rožnovském a pak šli jsme společně na Radhošť ke kapličce, pak k Pustevnám a tam vařen oběd, postaveny stany. Po 2 hodinovém odpočinku nastoupena cesta k domovu. Za veselého zpěvu a zvuku trubky šli jsme pěšky až do Štramberka, kdežto bratři z Příbora jeli z Frenštátu domů vlakem, ale br. sbor. vůdce šel s námi pěšky do Štramberka, kamž došli jsme asi v 19. hodině.

Tábor v Rožnově u Palkovny, 1922 (autor fotografie neznámý, text Zdeněk Bář)

MUDr. Adolf Hrsík a generál Fillipe na Trubě, 1919 (autor fotografie neznámý)